

TRETI

METAI.

AUSZRA.

Laikraštis isleidžiamas Lietuvos mylėtoju.

N. 2 ir 3.

Tilžėje.
Už vasarį ir kovą.

1885 m.

„Auszra“ iszeina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavyzdyje knjgutės 32—48 pusiu. Prekia: ant metu 4 rubl. = 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, „Auszros“ rėdystėje priimami, kasztūja už kožną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap., „Auszros“ skaitytojams pusę tiek. Vokietijoje galima „Auszra“ prie kožnos cėcoriszkos karaliszkos pasztos parsikviesdinti.

Buk pagirta, žemē tėvu musu!

II.

„ Das sind die Weisen,
„Die durch Irrtum zur Wahrheit reisen.
„D.e bei dem Irrtum verharren —
„Das sind die Narren.“

Rückert.

Gerai sako: be neteisybiu arba paklydimu negalėtumėme pažinti ir teisybės. Ir isz tiesu, kad visi butumėme teisingais, nebutu visiszcai nei jokiu neteisybiu ir tada pacią augszcziausiajė teisybę nebežinotumėme kaipo esybę visu teisiausia. Tur buti ir tvirti tarp žmoniū neteisybės, per kurią teisingi užsipelno sav amžiną gyvenimą. Tur buti ir paklydimai ant svėto, idant žmonės galėtu klaidingus kelius nū teisiuju iszskirti. Ir tiesaus medžio negalėtumėme tiesiu vadinti, kreivo medžio nėkad neregėję.

Visūse slūgsnitūse giminės svėto ir visūse stonūse atsiranda paklydimai, kuriūs yra likęs patsai

sutvertojus dėl žmogaus patyrimo, kuriam įdavė da-
lelę savo esybės, idant jį padaryti amžinai laimingu.
Augsčiausia teisybė vienok nedūda žmogui amžinos
laimės be nūpelnu, plustancziu išz gero atlikimo par-
eigu, mums taje teisybe uždūtu. Turėdami valną
valę ir visoki pragumą ant uždarbavimo, mes žmo-
nės galime pagal savo iszmintį ir norą, ar pelnyti,
ar trotyti dangaus dovanas. O idant butu didesnis
musu nūpelnas, yra padėtos tam tikros kliutės, su
kuriomis grumdamosi iszkencziame priliktą datyrimą;
arba tame datyrimo nupūlę trotyjame visus nūpelnus
žmogui pažadėtus.

Kaipo ant veido žmogaus atsimusza visos jo
duszios pajautos, taip ant visos svėto giminės galime
skaityti sutvertojaus valę. Viena gentė kilsta, auga;
kita krinta, nyksta. Pirmame karte visados matome
gerą rėdą, savytarpyje vienybę su karszta meile ir
didelę dorybę su geru užlaikymu įstatymu ir parė-
dymu vyriausybės. Antrame gi karte priežastį gen-
tinio nupūlimo vis matome nedorybėje, nevienybėje,
neteisybėse, nesutikime, didžiausiūse papiktinimūse,
paklydimūse. Lygia dalimi ir Lietuviu gentė turėjo
visokias praeigas: tankei aną istorijoje matome pa-
sikelianczią ir vėl krintanczią; ir tykai vieszpatau-
janczią ir kariaujanczią; ir sveikai gyvenanczią ir marais
mirstanczią. O vis tai tikosi ne kitaip, kaip tik isz ap-
veizdo pagal nūpelnus senu Lietuviu. Kaip praeitinėje,
taip szio laik ir atentėje buvo, yra, bus pagal musu gentės
vertybę. Kokia bus vienybė, tokia ir galybė; kokia
teisybė, tokia ir laimė; kokia artimo meilė, tokios
ir Dievo loskos; kokia dorybė, toksai ir pasisekimas.
Amžiu rankomis iszardyta Lietuva, jau vargei be
surankios į vieną vietą atskiras savo dalis: nės
perskyrė Lietuviu gentę visokios kalbos, jei nepri-
gulincziuos, įvairus tikėjimai, įvairios valdžios ir įvairus
budai. Visi tie įvairumai rodo, jog nors sziantdien isz nu-
mirusiu prisikeltu patsai Gediminas, ir tas atjieszkojęs
visą savo provą nebežinotų, kaip sutapyti visus tėvynės
gruvesius. Sunku be galo jam butu sutaikyti visus
Lietuvius savytarpyje. Ne taip didelis butu vargas

dėl atskiru plotu, įvairiu tikėjimu ir kalbu įvairumo, bet dvasiszkas musu svėto paklydimas tikrai nedūtu pacziam Gediminui ilgai karaliauti; dėlei nesutikimu ir nedorybiu, norint nenorint, turėtumėme isz naujo pasidūti po svetima valdžia ir tai po valdžia tokia, kuri sumanytu geležinėmis rankomis turėti mus savo galybėje; nės ir taip esame pilni piktybiu; mus koroja įstatymai už visokius peržengimus, o mes nepaliaujame artimui neteisybę daryti; klausomėsi bažnyčioje pamokslu, o namon parėję isz tu pacziu pamokslu jūkūjame, atsidūdami ant paleistuvyscziu ir girtybės. Visos tos piktybės neįstengs tėvynėje įtaisyti gero rėdo, teisios provos ir teisingo sudo.

Taigi ant to viso atsiminę ir nenorėkime įvesti dėl savės naujos polytikos. Tegul valdo mumis, kas valdo; jei tik teisingai, bukime visi dėkingi. Budami liūsais nū vedimo polytikos, turėsime daugiau czėso aprokūti kitus reikalus ir veikalus gentės ant garbės tėvynės savo. Kurie kaip įmanome, budinkime visus stonus isz paklydimu, vadindami prie dorybės. Pasijuskime stovį ant klaidingo kelio, suszaukę vienas kitą į draugystes; bureleis vaiksycziodami, neklaidžiosime. Imkime kožnas savo darba, dirbdami kruvomis kas prie žagrės, kas prie skliuto, kas prie varstoto, kas prie plunksnos; kas kupczystėje, kas kunigystėje, vieni kitiems neužvydėdami, taikykimėsi savytarpje. Bagoczei nenėkinkime vargdieniu, vargdieniui bukime pakarnus ir dėkingi szelpėjams. Ponai neskriauskime tarnu, tarnai neszokkime į aki gaspadoriui. Žodžiu sakant atsikreipkime nū paklydimu ant teisybės kelio, gyvenkime dorybėje, o saldu bus mums kita diena geroje sutartinėje drauge atsi-
liepti: *Buk pagirta, šemė tėvu musu!*

Piastu duktė.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro Trupinėlio* perdėta.
(Priemazga.)

XXIV.

Prie vieno stalo ant kiemo pilėje
Lenkai, Lietuvei linksminas suėję; 3*

Anukai Piastu Lietuvius vaiszina,
Vyną kareiviams dūsningai dalina.
Po pirmą taureę iszgērė Lietuva
Už savo brolius, kurie kovoj žuvo;
Antrą ir trecią — už tėvynę savo
Ir kad su Lenkais susibicziuliavo;
Linksminas drauge — apmauda isznykb,
Tartum tarp savęs nėko nesipyko!

XXV.

Namūs Kunrado pūta dar didesnė:
Skanesni valgei, gėrimai brangesni;
Prie stalo sėdi vadas prieszais vado:
Traidenas musu priesz Lenku Kunradą.
Kalba tarp savęs nū žirgu, nū kurtu,
Nū didžiu elniu tą dieną nudurtu;
Ona nū kaktos nužėrus' tik plaukus
Žiuri į Traidną ir žodžius jo girdi;
Tartum ji džiaugias, tą svečią sulaukus' —
Kas gal suprasti moteriszkiu szirdį?!
Kartais užrauda lyg ūga raudona,
Kad į Lietuvos pažiuri valdoną —
O to nežino, kad akelems savo
Lietuvos liutą kaip gaute pagavo.
Bet reik žinoti, kad karalius tyro
Nemoka slėpti, kas jo galvoj yra!
Negali kęsti jo krutinė druta
Daugybės jausmu, kurie szirdyj kruta.
Taureę į ranką paėmęs pakėlė:
— „Kunigaiksztenė, už jus' sveikatelė;
„Skaisti dukte jus'! pasakysiu staczei:
„Dūkite Oną, dūkit man už paczią.
„Toks jau papratims musu Lietuvoje:
„Tū lupos reiszkia, ką szirdis dumoja:
„Mano gėrybės, didis žemės plotas
„Duktereį jusu bus padovanotas.
„Ji savo dievams, asz savo tarnausiu
„Ir jos tikybės nėkad neužgausiu;
„Doringi žmonės mano Lietuvoje
„Kuniges tartum dievaites gūdoja!“

— „Vade Lietuviu, asz esmi tik žmona“,
Atsakė motė, „asz tinku malonai;
„Bet reik paklausti kunigą Kunradą,
„Ar dūti savo tav seserę žada?“
— „Ona“, klausė tas, „nori, ar nenori?“
Bet tik užkaito mergelė padori.
— „Traidnas“, tarė ji, „yr pergalėtojas
„Pagal jo valę tegul vislab stojas;
„Lai tavo, motyn', iszpildysiu norą,
„Dovana busiu už jo darbą dorą.“
Ir taip Traidenai savę pažadėjo,
Klaupė priesz motę ir verkti pradėjo.

Užbaiga.

Gali but, man sakysit: dar baigti nereikia,
Mus' jaunieji į poras neina taip veikei!
Bet atleiskit — nės szitas gražus padavimas
Ne isz mano pramonės, bet isz knigu imas.
Kiekviens amžis tur savo budą, papratimą,
Kiekviens žmogus vis peikia paprotį svetimą.
Ir szitas padavimas juk teisingas yra
O dailios Lenku mergos ir Lietuvos vyrai!!
Gražios akys doringu mergeliu Lenkijos
Sutirpina Lietuvį, kaip vaszką žarijos.
Juk ne gėda didvyriui, kad radęs grožybę,
Sumažina apmaudą, sulaiko narsybę.
Ne gėda giesmininkui, o brolei, ne gėda,
Kad svėtui tokius darbus didvyriu apgieda!
Kiekviens darbas doringas bus dar naudingesnis,
Kad taps jis apgiedotas, tai bus ir gražesnis.
Brolei mano Lietuvei, jei szį pasakėš
Szirdyse jusu meilę tėvynės pakėlė —
Taigi, meldžiu, skaitykit — daugiau paraszysiu;
Tik Lietuvą mylėkit — szirdingai praszysiu.

G a l a s.

Biržio 2. dieną 1884 m.

Schleicher'is apie Lietuvius.

Vardas mokinto vyro, parasziusio kūne pirmą
moksliszką gramatiką lietuviszkos kalbos, yra vienam

kitam žinomas; menkiaus pažįstami jo rasztai apie kelionę po Lietuvą, nėra tie rasztai, užrubežiniūse laikraszečiūse patalpinti, ne dėl kožno prieinami. Apsiimu to dėl czionai trumpai, kaip galint, kruvon sutraukti jo kelevizskus ir kitus apie Lietuvą rasztus, pasitikėdamas tūmi nurodysęs skaitytojams savo nors vietas, kur platesniu apie Lietuvą žiniu galima jieszkoti, įpaczei tiems, kurie Lietuviu praigą artesnei pažinti geistu. Antra, ne menkos vertės yra, ką Schleicher'is sako apie Lietuvius ir juju kalbą.

Augustas Schleicher'is, isz priegimties Vokietis, vasaroje 1852 m. Lietuvoje apsilankė, lietuviszkos kalbos besimokindamas. Tū met jis buvo propesoriumi prie universitėto Pragoje, ir savo kelionę atliko su paszalpa mokslu akadēmijos Vindobonėje (Vienoje). Kaip sziantdien tulas mokintas vyras prisidingi kelianti į Maskolijai priklausanczią Lietuvą, kad netaptu maskoliszkos palicijos persekinėtas, taip ir Schleicher'is neatsidrašino Maskoliaus rubežiū peržengti, kalbą lietuviszką mokindamasi ir ją beisztyrinėdamas. Jis pasikakdino tik su Prusu Lietuva; gyvenno jis czionai Smalininkūse ant rubežiaus, Kraupiszkoje, Kursziūse, pas Pilkalni, Kaukenūse, Budvieciūse, Prėkuleje, prusiszkoje Kretingoje, Klaipėdoje ir k.; trusėsi taipogi Karaliaucziaus „paslėptiniu arkyve“. Isz jo rasztu: „*Briefe an den Sekretär über die Erfolge einer nach Litauen unternommenen wissenschaftlichen Reise*“, patalpintu mokslu akadēmijos laikrasztyje: „*Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften zu Wien (1853. Bd. IX., S. 524—558)*“ mes gausime žinoti, jog jam tarp vargingu žmoniū czionai gyvenant, ne menkai ir pacziam privargti teko. Taip viename raszte nū 17 d. liepos m. 1852 m. isz Kaksziu pas Ragainę jisai skundžiasi ant menko gyvenimo, ant musiu ir blusu. Apraszo jisai prusiszkuju Lietuviu buda, daba, įproczius, szermenis, kriksztynas, suvadba (svodba), tikybės liekanas ir, tarp kitu dalyku, užtėmyja, jog „Lietuvis tikis į lėmimą (fatum) suvis taipo, kaip senovės Graikai“

(pag. 533). Neužmirsšta ir lietuviszkus audeklus pagirti. „Linu auginimū ir verpimu, sako jis, kaimu gyventojai užsiima taip szvarei, jog asz patsai czion nū vienos ukininkės dėl marszkiniau pirkau audeklo (audimo), kursai taip suvis plonas, kaip tik reikia, bet nesulygintinai geresnės kokybės (kvalitėto), ne kaip kur kitur gauti galėtum“ (pag. 534).

Lietuviszkos kalbos jis nū mokintojo Kumu-
taiczio mokinosi, kursai dėl jo daug pasaku, patarliu,
misliu surinko. Apie musu kalbą jis czionai sako:
„Lietuviszka kalba yra seniausia tarp visu dar gyvu
kalbu indogermaniszkos giminės ir to dėlei-gi taip
didei svarbi ir vertybės pilna dėl iszaiszkinimo susi-
giminiavusiu kalbu, ipaczei artimiausei su lietuviszka
susigiminiavusios slovėniszkos“ (p. 538).

Gyvenant tarp Lietuviu jam nebuvo sunku už-
tėmyti daugybę pasaku, dainu ir t. t.; jis to dėl sako,
jogei „mantingumas (turtingumas) Lietuviu tautos
dalykūse lupiszkosios literatūros esąs už tiesą labai
didis“ (p. 551). Matydamas, Lietuvius neturinczius
lietuviszku knygū, žada jis tulas dalis savo krestoma-
tijos lietuviszkos ir dėl Lietuviū parengti. „Skiria-
mas dalis krestomatijos (skaitomosios knygos), raszo
jis, taip dainas (Dūnelaiczio metus), pasakas ir t. t.
ketinu asz lietuviszkoje kalboje atskirtinai iszdūti,
kad ir pavargėlis Lietuvis nors ką skaityti gautu.
Kadangi tos atskiriamos dalys (krestomatijos) tiktai
ne daug laksztu (arkuszu) pripildys, tai tos atskirti-
nos spaudos bus labai pigios. Lietuvis skaito labai
noringai; Kurszaczio laikrasztis (Keleivis) tur ir toli-
mesniausiūse kaimūse savo skaitytojus. Jeigu butu
daugiaus lietuviszku knygū, tai, žinoma, Lietuvis jas
skaitytu“ (p. 528).

Jau Pragon sugrižęs, Schleicher'is 6 d. jaunio
(junijaus) 1853 m. ant sueigos „karaliszkos czekiszkos
mokslu draugystės (Kral. česká společnost nauk)“
skaitė savo rasztą „o jazyku litevském, zvláste ohle-
dem na slovansky“, patalpintą laikrasztyje „Czasopis
českého Museum“ (1853 r. XXVII ročník, p. 320 —
334). Czionai apraszta randame vislab, ką jam Lie-

tuvoje užtėmyti, regėti ir pergyventi teko. Tarp kitu dalyku jis pasakoja, tū met po Maskoliaus valdžia esancioje Lietuvoje dar gana tvirtai lietuviszkoji kalba pasilaikiusi ir gana daug lietuviszku knigu iszėję, o turtingesnė dalis Lietuviu dar kalbos savo nebuvo si atsizadėjusi . . . Bet Prususe dang blogiaus buvę. Jis nekur neapėjęs tarp Lietuviu nė vieno lietuviszko kunigo, o visur kunigai buvę Vokieczei. Mokitojai — taipogi kune visur buvę Vokieczei ir tik grynai lietuviszkuose kampuse su didzia sunkenybe atradęs viena-kita mokintoja Lietuvi. „O vienok kunigo lietuviszko nė vieno visoje žemėje neradau ir negirdėjau tokį kur esant.“ Visi mėstai ir bažnyczkimei labiausei apvokiszkuiti; visi dvaronys ir turtingesni ukininkai į Vokieczius pavirtę ir gėdisi savo kalbą vartoti! Norėdamas tarp Lietuviu dėl iszsimokinimo kalbos gyventi, turėjau „nukakti į menkiausia kaimą tarp nesveiku didziu balu ir smileziutu szilu, toli nu visu keliu, ale ir tenai tai nors karcziamininkas (szinkorius) buvęs Vokietis.“ Teisingai to dėl sako, jogeiczionai „lietuviszkoji tauta esanti gilei pragaiszusi (hluboko juž klesla).“ Apraszdamas apsvokieczia vimą Lietuviu Labguvos, Istruczio, Gumbinės, Galdapės paviecziu dar praėjusiam ir pradzioje musu amžic, jis sako, sziaurės link apie Niamuną dar stipriau prilaiką Lietuvei savo kalbą. Apie Ragainę, Pilkalni Vokiecziu ir Lietuviu buvę lygei, apie Klai pėdą — daugiau Lietuviu negu Vokiecziu, o apie Kretingą — Vokiecziu buvę tik $\frac{1}{12}$ dalis ir czion tūmet bažnycziose kas trecia nedelę pamokslai vokiszka buvę sakomi; kitose vėl bažnycziose isz ryto — vokiszkas, po pietu — lietuviszkas pamokslas. „Ponai kunigai paprastai gana biaurei lietuviszka kalba; dievobaimingas bet Lietuvis tai klauso su dideliu kantrumu; ne kartą asz persiliudyjau, jog kalbiszkos klaidos ponu kunigu per ju per daug paklusnias avis priimtos tapę ir, dasiprotint dėl didesnio sznektos apdabinimo, kaipo ipatingas „atticimas“ vartojamas.“ Szitūs Schleicher'io žodzius asz tyczia czionai padėdu žinodamas gerai, jog ne tik vokiszki

kunigai, bet ir patys isz lenkiszku mokslinycziu isz-
eje kunigai, rasztininkai, vargamistrai ir kiti „sveti-
maip apszviesti“ Lietuvei labiaus sudarkē ir darko
bei biaurina dar isz sziandien lietuviszką puikią kalbą.

Priežastimi sunykimo lietuviszkosios kalbos
Prusūse Schleicher'is randa tame, jog 1) nėkur mok-
slavietēse nemokinama nėko kito lietuviszakai, kaip
poterius ir malda; 2) pagal prusiszką įstatymą kož-
nas Lietuvis tur buti tris metus kareiviu. Lie-
tuviszku grynai regimentu (pulku) nėsant, Lietuvei
tur drauge su Vokiecziais gyventi ir tampa į Vokie-
czius paversti. „Lietuvei, sako Schleicher'is, yra
pažįstami stipreis kareiveis, kuniszka ju stiprybē ir
ne retai pas jūs ēsas augsztas stūmū, tankei jūs veda
į berlyniszką gvardiją; tenai iszsimokina jaunas uki-
ninkas tikrą kalbą garsiu berlyniszku kampystoviu
(Eckensteher), o sugrižęs namon ne menkai giriasi
pažinczia vokiszkos kalbos. Labai manę tai jūkas
ēmē, jei isz tokiu lietuviszku ukininku tulas toksai
buvęs Berlyniszkis su savo ‚dailia‘ vokiszka kalba
žemiausios kategorijos, o dar ją biaurei lamdydamas,
prie manęs lindo ir ne menkai puikaudamas savo
kalbos ‚kunstas‘ iszrodē.“ Tokiu kvailiu — kaip
žinoma — ne menkai yra Lietuvoje.

Tolyn jis czionai raszo ir apie Senprusiu lietu-
viszką kalbą, kuri tarp 1653 ir 1690 m. visiszškai isz-
nykusi, apie Latviu kalbą, kuri ēsanti jaunesnē szaka
lietuviszko kamēno, ir stovinti szalyje lietuviszkos,
kaip sziandieniszkos t. v. romaniszkos kalbos, sza-
lyje senovės Lotynu (Rymėnu) kalbos. Latviu
kalba ēsanti „garsmūse ir gramatiszkose pormose
apibukusi, liesa ir sukudusi, o lietuviszkoji iszveizdinti
dar tobula, pilna ir bagota.“ Kalba apie skirtybę
tarmės žemaitiszkos nū tarmės Lietuviu-Kalnėnu ir t. t.
Pagalios raszo apie giminystę lietuviszkos su slovė-
niszka ir sanskritiszka kalba.

1854 m. Schleicher'is patalpino laikrasztyje
„*Sitzungsberichte der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften
in Wien*“ (Bd XI, S. 76—156) savo rasztą „*Lituanica*“,
kursai po tūmi pat vardu ir atskyriumi knigoje isz-

leistas tapė. Czionai jis kalba: 1) apie raszymą lietuviszką; 2) apie Bradaucko žodyną: *Lexicon Germanico-Lituanicum et Litvano-Germanicum*; 3) apie lietuviszku dievu vardus; 4) apie laumes ir 5) apie klasas lietuviszko žodžio (verbum).

1856 m. Pragoje atspauzdinta tapė Schleicher'io kniga: „*Handbuch der litauischen Sprache*.“ Pirmą dalį XII ir 342 laksztu stora apima gramatiką, antrą X ir 352 laksztu turinti — knigą dėl skaitymo ir reikalingą žodynėli. Prakalboje prie gramatikos paminėdamas, kaip esą sunku lietuviszkos kalbos ant vietos Lietuvoje mokintiesi, jis sako apie musu kalbą: „Taciau didė linksmybė, iszgirsti puikias pormas szios kalbos gyvai bevartojamas, daleido man tūs vargus lengvei pakelti; man atsitiko, tarytum, kaip aitriam želmeniui bicziuliui (rinkikui), arba medincziui, kursai savo alsinanczios kelionės per krumus ir klampynes užmirsza, užmatęs retą žolę, arba nuszauta girės gyvolį.“ Prakalboje prie „skaitomosios knigos“ isz priezasties Dūnelaiczio „metu“ jis sako: „Skaitant szitą mistriszką darbą szirdingai gailu, jog nyksta(?) tokia kalba, literatūros neturėdama, kuri pagal pormu tobulybę su darbais Graiku, Rymėnu ir Indu galetu lenktyt eiti.“ Antrą dalį savo skaitomos knigos Schleicher'is ir atskiriumi, vokiszkoje kalboje, iszleido po antraszu: „*Litauische Märchen, Sprichwörter, Rätsel und Lieder*“; gaila tik didei, jog jis savo žadėjimą, mažomis dalimis ją ir lietuviszškai atspauzdinti, užmirszo.

1865 m. Schleicher'is Petrapilėje atspauzdino Dūnelaiczio rasztus pagal rankraszczius, esanczius Karaliaucziaus „karal. provincijos arkyve“ ir kniginyczioje draugystės „Prussia“. Kniga tur antraszą „*Christian Donaleitis, litauische Dichtungen. Erste vollständige Ausgabe mit Glossar*“ (St. Petersburg 1865 8°, 336 pp.). Recenziuje apie tą knigą jis patsai raszo: „Ne tik kalbos dalyke szitos dainos (Dūnelaiczio) tur vertybę, jos įpatingai akyvos ir to dėl, jogei tikrai lietuviszkoje dvasėje paraszytos ir taipogi gana augsztai tobulas pormas turinczios.“ (*Kuhn u. Schleicher. Beiträge zur ver-*

gleichenden Sprachforschung. 1868. Bd. V. S. 128.)
Dar 1868 m. jisai troszko, idant atsirastu tulas vyras
pilnai mokas lietuviszką kalbą, kursai sudetu patogu
žodyną musu kalbos, tai didei del mokslo reikalingos!
(„*Sprachwissenschaftliche Desiderata.*“ *Beiträge zur vergl.*
Sprachforschung. V. S. 111.)

Tiek apie Schleicher'į.

Argi nebutu malonu, kad ne tik svetimi mokinti
vyrai, bet ir patys musu laiko Lietuvei lenktu galvas
priesz patogią, szulnią, dailią, neiszpasakytinai seną
lietuviszką savo garbingu sentėviu kalbą . . . !

Budapeszte 1884m. J. Bs.

Byrutė.

Ten ant augsztybės dangus ukanotas,
Dirvos aplinkui smiltynu apklotos,
Užia isz tolo vilniu didis plotas,
Mėlinos jurės nū vētru kilnotos.
Czia tai virszunė kalnelio sav riogso,
Apvainikūta puszelėmis gokso.

Debesys laksto, dangaus skliautė oszia,
Smiltys po žemę labai ukanoja,
Vėjas žaliuju puszeliu kasose,
Net iszsijųsęs baisingai riaumoja,
Szniokszeczia toli kur, padangėse griauja,
Tai virszum juriu, virsz kalno kariauja.

Ir vėl nutilo, vėl vilnys nurimo,
Ir gaiszo josios krutinėj smiltyno;
Debesys vietoj ilgai czia nerimo;
Puszys palankios, augsztesnės elksnyno,
Paukszcziu rėksmingu kruva kartais kila,
Pakelia balsa, sujudina tylą.

Bet-gi vėl marės jau pradeda szniokszti;
Vėjas nū kraszto smiltis virsz kilnoja;
Debesis drasko, szalin ima blokszti,
Szakas puszeliu mažai pagūdoja,

Bet laike vētros nustelbdino linksma
Pusziū oszima ir paukszcziū-gi rikslā.
Vakars apklotas jūdais debesēis.
Jau suvis gesta auszra vakarinē,
Tik rausvai žvilga silpnais žiburēis
Ir žiba placzios jurelēs sziaurinēs.
Ant augszto kalno ugnij aukos svilo;
Melsvi-gi dumai dangun staigei kilo.
Ant to-gi kalno, pusziū vainikēlj
Stovi žinyczia szventosios panaitēs;
Joj-gi neliaujant dega kaminēlj
Ugnis Praurimēs, Lietuviu dievaitēs.
Dvylika lygiu mergaicziū jā kursto,
Savo rankutēmš ugnij malkas dursto.
Nē syk yrikas kelionēj paklydēs,
Kad vētra valtī labai smarkei mēto,
Kalno pusziūtā virszunę iszvydēs,
Ugnī dievaitē meldžia vējo lēto;
Dievā tol sziaukia, nelaimēn patekēs,
Kol iszganingā yr ženklā dasiekēs.
Po dangaus skliautā visur vēlei tuszczia.
Nē vienas pauksztis visai nelakioja.
Ant juriu laivo, nē einanczio pēsczia.
Dulkiu virsz žemēs szulais neneszioja.
Dvasēs bēgioja padukēlio szūleis,
Lekia ant juriu, vadinas drāšūleis.
Ir vēlei vējas pradējo nurimti.
Debesys retsta virszuj galvu musu.
Vilnys nutilo, laivus liovē stumti
Link gelsvā juriu smilcziu krasztā Prusu.
Paukszczei ant juriu tūjaus vēl sukilo,
Puszys-gi oszti paliovē, nutilo.
Ten, ve, szlebelē kieno balzganuoja,
Mat, ji isz tolo puszyne pletūja;
Vējas priejūstē perdēmui vedūja.
Juriu dievaitē iszeina, putoja.
Ar tai baltuju juriu karalaitē
Randa mieliausio, vargi lyg naszlaitē?
Ar tai baltoji duktē baltu juriu
Ten savo draugē iszkrikusią renka,

Kurią iszbarstė szturmas didžiu buriu
Vilnis bevilkdams kiek tik vėko tenka?
Ar žuvis renka, ant kranto ka dreba,
Lankdamos srovės, smilcziu randa grabą?
Ar tai Praurimė, szventos ugnies deivė
Eina žinyczian mergu pažiurėti?
Savo tarnaites lankyt ein kelevė,
Pėdas slapcziausias stragei tyrinėti?
Dangų Praurimė Lietuviu pažino,
Ten galingesnės už savę nežino.

Tai ne dievystė ir ne dvasė oro,
Tai Vidmuncziutė, Žemaicziu mergelė,
Tik viena gimus', duktė ji bajoro,
Daili kaip saulė, lėta kaip avelė.
Tai vaideliutė szventosios žinyczios,
Skubin murūsna brangios dievaitnyczios.

Ant galvos rutu žaliasis vainikas;
Žvilga gintaro karolei ant kaklo;
Nū galvos karo baltasis kasnikas;
Siuta priėjüstė varpeleis, ant aklo;
O marszkinėlei linucziu Žemaicziu,
Balti kaip putos, pasiuti mergaicziu.

Nakcei užspėjus, nerimsta ir girias,
Auszrai užgesus, czia dvasės pakyla,
Isz juriu plaukia, senam lūte irias
Skendliu szeszėlei, prie kraszto privyla,
Lipa ant kraszto ir pradeda staugti
Ir ima žmones skandynėn veik traukti.

Dvasės naktinės balsais visu paukszcziu
Pradeda rėkti ir baisei dėjūti,
Jūdsparneis pliumpsi, galvan mus' isz
augsczciu

Giesmes liudniausias žmonėms-gi niuniūti.
Bėga namon ji, nės jau suvis temsta,
Trokszta pareiti, nės ji czia nerimsta.

Sztai jau pakalnėj girdi, kad kas joja,
Jauczia dundimą ir arklio žvengimą,
Mato, kad raitas ją vejas, sziułūja;
Kardas, kilpinė žvangėt, barszkėt ima.

Plunksnos-gi siauliu lyg paukszei purpūja,
Žirgas izskaitēs, net visas garūja.

Ji greitai bēga, greicziaus jisai veja.

Tik skurei mirga, siaulē tartum szauta.

Baltas žirgelis artyn bēg ī jajā,

Idant veikiausei ji butu sugauta.

Lekia smyltynu, kaip tik īkabina,

Rodos kanopoms*) merginā kabina.

Kaip tik pavijo, mergaitē sustojo;

Veidas užraudo, szirdis tik tukšējo;

Baisei stebēdams jis meile liepsnojo,

Ilgai žiurējo ir drāsei žiurējo

„Kur tu? mergaitē! isz kur tu keliauji?”

„Ar tu dievaitei czia savę aukauji?”

— Asz bajoriutē, duktē vienaturtē,

Ir szvento kalno esmu vaideliutē,

Broliams nesziojau maistā pamariūsna.

Vētra užtiko einancziā namūsna.

Audra užklupo pakriauszēj tik viena,

Manę užlaikē per isztisā diena.

Einu dabartēs pas savo altoriu,

Manēs nepykdik, paleiskie tik, pone!

Dieve keleiviu, dūk tav, ką sav noriu:

Gerā sveikatā, laimingā kelionē!

Ant pilies slenksczio vėlai kad sugrįsi,

Vaikā ir pacziā gražei pasveikisi. —

„Tolimas namas, daili Vidmancziutē!

„Ne sziantdien gausiu pilyj sav ramumą,

„Ūpes septynias kakēt reiks, sesutē!

„Namēj nerasiu pacziutēs meilumą:

„Tik szunys sveikis manę, sakalēlei,

„Ir mano mieli naminei žvėrelei.“

Szūleis nujojo. Mergaitē stovėjo;

Jei kalno gaila, taipo-gi be jojo

Musu mergaitē nurimt negalėjo,

Liudnai žiurējo, kur link jis nujojo,

Paskui namon ji isz lėto sav ējo,

Dumoj paskendus', žemyn vis žiurējo.

(Dar ne viskas.)

*) Kanopos, nagai.

Žydai dalina karaliską girę.

Tikras atsitikimas Lietuvoje.

Žydai dalina karaliską girę: o ką, ar ne gerą naujieną jums papasakojau? — Kas išz ukininku nenorėtu gauti bent penkesdesimt deszimtiniu karaliskos girės su žeme? Kiek tai butu medegos troboms, malkoms ir tvėrimui ne reikalingu tvorui, ant galo dar liktu ir ant pardos, o po isznaikinimo girės, pagal Lietuviu budą, tūjais ant vietos degiti szakas, plėsztiki kelmus, daryti pievas ir dirvas! — Bet mano vyrucei, ne visados katinui užgavėnės. Dabar prie žaliosios, kaip prie vienturtės, sziuksztu, neprieisi, nės karaliską girę visi velnei daboja, pirmiaus vietinei sargai, vadinami lėsininkais, toliaus girinei apicėrei, o ant galo ir tie urėdininkai, katrie visur iszlando, kaip kurmei po pievas. — Dabar durnai isz girės pagrėbti, nės jau perėjo aukso laikai, kada žmogelis nusipirkęs už penkis rublius, galėdavo iszvežti bent kampa rąstu ir deszimt bertainiu malkos. Szime laike užziuros, norėdamas koki medelį paglemžti, turi pirmiaus protingai pasikalbėti su giriniu sargu, ir į paszonį jam bakstelėti, žinoma, kad ne su kumsčia, bet su geru daigtu. Prie to darbavimo daug truso, reikia piaunant medį didei žemai pasilenkti, virszunę ir szakas suvalyti, o kelmą lygmalą su žeme uždėti samanomis arba laužu apkrovus iszdegiti. Tiesa sakant, avykailis ne vertas iszdarbės.

Didei mokitas seielis Nevton'as, gulėdamas po obelimi, sulaukė, kad obūlas sztai tiesiog jam ant nosies nukrito. — Kad mums taip butu atsitikę, pasitrauktumėme nū nedoros obelies, ir gal dar sukeiktumėme, bet protingas Nevton'as visiszkai to nepadarė, o apdumojęs, jog priežasczei nukritimo obūlo yra jo sunkumas, toliaus-gi dumodamas iszrado didelias tiesas svarumo ir atrakcijos arba savytarpiszko pritraukimo, kuriu galybė laiko ir taikina keliones visu dangiszku szviesybiu, tai yra: saulės, mėnesio, žvaigzdziu, planėtu ir komėtu. — Už tiesa tasai didis patyrimas dėl mokslo yra nepasakomos verczios.

Vienok musu žydelei szabose priėdę kugelio ir gulėdami ne po obelimi, bet po patalais, iszrokavo, kad iszradimas pono Nevton'o visiszkai ju kiszenei ne naudingas; dėlei to ilgai dumodami iszrado, jogei Lietuvoje yra dar tokie gojei (pagonai), mulkei, isz kuriu galima iszmasinti pinigūs ir pargabenti anūs į kiszenes sunu Yzrajėliaus. — Taip iszrokavę gudrus žydelei iszkirto daugel įvairiu sztuku, tarp kuriu atsitiko ir szisai vilko jūkas. —

Panevėžio pavietyje, Kupisztkio mēstelyje gyveno žydas Kreivarankis. Pravardės jo nežinau, nēs visi jį vadina Kreivarankiu, tai ir asz jį vadysiu. — Tasai Kreivarankis, tarp kitu varomu „geszeftu“, užsiimdavo vedimu sudūse visokiu kreivu ir puskreiviu veikalu aplinkiniu valsezioniu. — Prie to tada Kreivarankio atėjęs vienas ukininkas klausė: Ar negalima gauti keliato deszimtiniu karaliszkos girės, visiszkai su žeme; nēs kaip girdėjęs, kad daugel girės ir žemės vyresnybė iszdalijo rusiszkiam kolonistams, tai ir jisai, Lietuvis, noris ir malonėjas bent dalele karaliszkos girės pasinaudoti. — Mat, nabagytis neiszmanė, jogei ne kožas kerdžius gauna skilandžiu.

Kreivarankis matydamas, kad žuvis į varžą jau sprusta, su didžiausia kantra iszklausęs ukininko atsakė:

„Niu, ką tai ant svėto už pinigūs negali padaryti? Žinau, jogei tamsta prisilaikai prie graszio, vienok gal nenorėsi kasztūdintiesi.“

„Nu jau, kur reikia, asz nesigailiu rubliaus,“ isztarė ukininkas.

„Jeigu taip iszmintingai kalbi“, toliaus sakė Kreivarankis, „tai dūk ant kelio, asz nuvažiusiu į Kauną ir apie viską pasiteiraisiu.“

Ukininkas buvo skupas ir didelei atsargus, dėl to kasinėdamas galvą prakalbėjo: „Kas žin, ar isz to bus ko gero, o asz veltu pinigū nenoriu laidyti.“

„Kaip tamstai patinka, bet sauso nėkas neklauso,“ atsakė Kreivarankis.

Ką czia daryti? Gailu žento, gailu ir varszkės. — Ukininkas nenorėtu dūti piningu, bet ta žalioji

girelē uzē jo galvoje, kaip meilingiausias kapelēs grajus.

„Kolei kas bus, dūsiu tris rublius, o kaip reikalas prasidēs, tai nesigailēsiu“, sakē ukininkas. —

„Asz tamstai tikiu, nēs žinau, kad esi padorus žmogus,“ kalbėjo Kreivarankis ir paėmęs tris rublius išvažiavo į Kauną.

Vaziūjant iš Kupiszkie į Kauną už vieną geležinį kelią daugiaus ne kaip tris rublius reikia užmokėti. Tur buti Kreivarankis numanē, kad netrotys, ir ant mestos meszkerēs užkibs žuvis.

Kaune Kreivarankis dailei aptusztino kiszenes ukininko, priskyre sav du draugu žydu Joffę ir Franką. Tasai paskutinis gana mokitas, nēs rodosi, ir universitetą lankē, buvo pirmu puikoriumi žydiszkos didūmenēs. Nesenei jis laikē Kaune pirmus viesznamius (hōtel'ę) ir didei puikavosi.

Kreivarankis pagrižęs į Kupiszki pasakē ukininkui, kad viskas bus gerai ir jisai gal gauti penkias deszintis deszintiniu karaliszkos girēs su žeme, tiktai nereikia gailētiesi piningu. — Žinoma, ranka ranką mazgoja, kad abidvi butu balti. Prasidziugęs ukininkas gerą skaitlių rubliu įbruko Kreivarankiui, toliaus vėl davē pinigūs ir taip jau keliatą szimtu rubliu sukiszo, o nē kokios žinēs nebuvo apie atmeravimą geidžiamos girēs. Musu ukininkas pradėjo nevēryti savo plenipotentui ir jam pasakē, kad patsai vaziūs į Kauną, pasiteirauti apie savo reikalą.

„O tai gerai,“ atsakē Kreivarankis. „Nuvažiūsi abudu, ir pamatysi, kad asz nemelūju; tenai tiktai reikēs užmokėti kelpiningius sudo asesoriui (priestovui), kursai atvažiūs su kanauninku ir atkirs tamstai gerą skritį puikios girēs“. (Dar ne viskas.)

O tėvynē!

O tėvynē, asz tavęs dėl
Savo dienas paaukaunu,
Asz prasijūkiu tavęs dėl,
Per tavę ir verkti gaunu.

Asz raszau kaip celėj¹⁾ vienas,
Nors manę kaimynai keikia.
Kad dėl jūju linksmos dienos;
Dėl Lietuvio verkti reikia!

Dėl Lietuvio patrijoto,
Dėl Lietuvio rasztininko!
Kad jis gelbēt nor tėvyne,
Tai jie jūkties susirinko.

Didelė naszta yr mano,
Ir didesnė pasidaro.
Jie matydami silpnybę,
Paszėlimą savo varo.

Norins mažas mano laukas,
Norins siaurą turiu kerczią,
Bet dėl ipėdiniu mano
Tur turėti savo verczia.

Traukiu vis į urvą savo,
Ką tik gaunu ir surandu;
Ir daigts, kurį iszvilioju,
Ir daigts, kurį neįkandu.

Didis noras, maž galybės,
Per tat maža darbo verczia;
Bet vis didinu sav lauką,
Bet vis platinu sav kerczią.

Desiu spyglį prie spyglio,
Ir sukrausiu sav skruzdyną;
O kai maistą ten sunesziu,
Pasijūksiu isz kaimyno.

Tokia mano darbo verczia,
Kiek įstengsiu padaryti.
Ne tik turiu pats pramokti,
Ir kitus reik pamokėti.

12. grūdžio 1883.

Vėversys.

Medega statant trobas.

(Pabaiga.)

Apie maliavas.

Maliavos, kuriu mes budavonėje pasigauname, dalinasi pagal daigtus jas palaikanczias į maliavas vopnines, kljines, pienines ir alėjines.

*) Celė, grinczia, kur gyvena zokonininkai kunigai.

Maliavu vopniniu mes pasigauname dėl moliavojimo murytu ir tinkavotu sienu kaip viduje, taip ir oro pusėje, dėl to tai ir pritikiausiu dalyku, kuriūmi praskiestos maliavos arba dažai galētu buti su tinku surisztos, yra vopna. Vopna, nerokijant to, pridūda maliavoms skaistumą. Norint, idant sienos vienodai butu nudarytos, tada pirm ne kad sumaiszysime maliavą su vopniniu pienu, reikia gerai ją su vandeniu ant akmenio sutrinti ir tai tūmi geriaus, jū sunkiaus ji vandenyje pasileidžia ir jū didesnis bus nevienodumas svarume maliavu, jegut prisieis pasigauti keliato isz ju. Pieno vopninio isz karto turime tiek pripilti, kiek reikia dėl apturėjimo žinomo kulėro. Apturėjus norimą kulėrą reikia kū greicziausei imtiesi už patraukimo sienos maliava, nūlatai maliavą permaiszant ir traukiant kaip galint vienodai, dėl ko reikia pasigauti mokalu placziu ir su ilgais plaukais. Vienkartinis patraukimas retai kada esti užtenkas, nors pirmiaus siena ir butu buvusi vopniniu pienu patraukta. Jegut sienas norime keliatą kartu patraukti vopniniu maliava, tai visūmet reikia laukti, kol maliava paskutinio traukimo visiszkai bus iszdžiuvusi. Tai teisybė, jog vopna susideda su maliavomis, bet vienok neapgina ju nū oro ir drėgnumo įveikimu. Dėl to su vopna galime sudėti tiktai tokias maliavas, kurios paczios gerai užsitur priesz oro įveikimą. Tokios tai maliavos maž daug yra kaip žemiaus:

Okra. Tū vardu paprastinai vadinasi visokie szlinos arba molio skyrei, visaip nudaryti rudėmis naugiu, ir tai pradedant nū kulėro geltono iki skaisczei auksėtu. Kromūse ta maliava yra žinoma po visokeis vardais ir tai arba nū vietos jos iszdirbimo, arba nū kulėro, kaipo okra auksėta, arba nū jos kvormos, kaipo okra kalkiūta. Kožnas isz paminėtu priegimtiniu kulėru gal buti padidintas iszdeginimu. Padidinant įkaitinimą kulėras tampa tamsesnis. Okra auksėta, ją iszdeginant, isz pradžios tampa tamsei geltona, o paskiaus skaisczei, apytamsei raudona. Visi okros skyrei godžei sugeria vandenį ir greitai su visu jame prasiskiedžia — dėl to tai jie labiausei yra pritinkanczeis dėl vopninio moliavojimo.

Umbra arba žemė tamsei raudona. To vardo maliava apsitur iszdeginimu isz žemiu perimtu vienu skyriu akmeninės anglies lignytu vadinamos. Pagal vietas, kuriose paminėtas lignytas atsiranda, kulėras maliavos atsimaino, ir tai vienose vietose jis tampa apyraudonis, kitose-gi vėl apyžalis arba pal-

szas. Ne visos szio skyriaus žemės užtur savėp žeminę smalą, nū kurios jos nėkadod negal buti visiszakai apczystytos, dėl to ir maliava isz ju apturėta ne visai vandenyje pasileidžia ir dėl to tai priesz įpylimą vopninio pieno reikia ją su vandeniu ant akmenio sutrinti. Užmirszė tai padaryti ir patraukę per sieną su maliava mes apturėsime jūdus ir paiszinius rūzus vietose, kur maliava neprasiskiedė.

Žemė žalioji, tai vienutinė maliava, kuri su vopna susimaisziusi savo kulėro nepameta, ir drauge su tūmi gerai pasituri priesz oro įveikimą. Geriausiasis skyrius szios maliavos yra atvezamas isz Valaku žemės (Italijos), isz apiegardžiu Montebello ir Veronos, ir dėl to tai jis yra žinomas po vardu veroniszkos žemės. Laužimas veroniszkos žemės yra smulkus ir szvelnus, tada kaip laužimas paprastosis žemės, žaliosios, yra smėliūtas ir visūmet su priemaiszais, kuriūs, taisant maliavą, reikia atitolinti; — bet ir tada maliava ne esti skaisczei žalia, bet apytamsi. Iszdeginę žaliajė žemę apturėsime gražia, tamsei raudoną maliavą, kuri, kaip ir žalioji, gerai pasitur priesz oro įveikimą ir kurią taip pat kaip ir nedegintą žemę galime isz karto praskiesti vopniniu pienu.

Sūdžiu maliava. Medžiu arba žolynu anglys sutrintos labai yra geros dėl sutaisymo vopninės maliavos. Maliava vadinama frankfurtineis paiszais (Frankfurter Schwarz) apsitur isz angliu atlikusių vyną kosziant, kurios trinasi su vandeniu ir paskiaus iszdžiovintos szmotais pardūdomos. Ta jūda maliava yra labai tamsi, gerai su vopna susideda, jegut pirmiaus su vandeniu buvo sutrinta, o taip pat gal buti pridėdama prie kitu maliavu.

Žemė pilkoji, okros atmaina, kaip pati, taip ir su kitomis maliavomis yra labai pagirtina kaipo maliava vopninė.

Maliavos kljinės. Pamatu dėl maliavu kljiniu yra kreida, kuri taip pat, kaip ir daigtai darantieji arba maliavos, priesz kljo pridėjimą tur buti su vandeniu sutrinta. Kljias, kurs prisideda prie sutrintos su vandeniu maliavos, taisosi isz vienos dalies gero kljo ir nū 10 iki 12 pagal svartį vandenio daliu drauge iszvirjtu. Ant keturiu daliu kreidos arba kitoniszku žeminiu maliavu vienodai su ja sverianczijuju imasi dvi dali kljinio vandenio; jegut-gi maliavos butu už kreidą sunkesnės — tada kljinio vandenio reiktu daugiau pridėti. Norint kljinias maliavas praskiesti užtenka czysto vandenio pridėti. Ma-

liava kljinė ne gerai prie tinko turisi, dėl to iš pradžios sienas reikia patraukti praskiestu pienu. Kljinė maliava lengvei nū medžio atstoja, kada pirmiaus medis nebuvo kliju prigrirdytas. Paprastinai kljinėmis maliavomis dengiasi daigtai viduje esantieji. Dėl kljinių maliavų yra sugadnios kaip visos augszcziaus paminėtos daranczios žemės, taip ir kitos, kurios kaipo bijanczios oro įveikimo negalėjo būti su vopna sudėtos, bet gal būti su kliju pagautos, nės klijas gina anas nū oro įveikimo.

Retai kada vienkartinis patraukimas su kljine maliava yra užtenkas; antrą arba trečią kartą traukiant reikia žiūrėti, kad pirma buvusysis traukimas butu jau visiszkai išzdžiuvęs, ir vėl reikia traukti smagei ir lygei. Maliava kljinė dėl medžių padėtu vietose suszvinkusi, kur mažai oras prieina, yra geresnė, ne kad maliava alėjinė, kuri tokiose vietose greitai aptemsta.

Maliavos pieninės arba varszkinės. Labai dažnai atsitropyja, jog patraukimas su maliava praskiesta piene arba varszkėje esti labiaus pasiturijs, ne kad patraukimas kljinėmis maliavomis. Iš patyrimo yra prieita, jog, jegut mes paėmę sumaiszysime penkis svarus nugrieto pieno, pusę svaro ką tik atgesitos vopnos, czvertį svaro alėjaus iš linu ir tris su trimis czvertimis svaro baltos szlinos arba išztirpdjtos kreidos, tada apsturėsime maiszumą, kurs ne tik viduje, bet ir ore labai gerai pasituri. Iš pradžios iš vopnos, atgesitos per panėrimą į vandenį, taisosi apytirsztė teszla drauge su dalimi pieno, paskiaus įsipila alėjus ir, nūlatai maiszant, atliekas pienas, ant galo-gi užbarsto szliną arba kreidą. Toks maiszymas gal išstovėti be pagedimo keliatą nedėliu. Paskiaus su tū maiszumu sutrina maliavas, kuriomis nor moliavoti, ir moliavoja, patraukimą atkartodami po keliatą kartu. Norint, idant numoliavoti daigtai blizgėtu, tai maliavai išzdžiuvus reikia jūs patraukti su skystimu gerai išplaktu ir sudėtu iš keturiu svaru vandenio ir baltymu dvylikos kiausziņu.

Maliavos alėjinės. Geriausioji maliava dėl apgynimo nū drėgnumo — tai alėjinė, kuri netiktai prie medžio, bet ir prie tinko gerai turisi, nės dalis alėjaus, su maliava sumaiszta, įeina į pavirsių moliavotu daigtu. Idant alėjinė maliava užtektinai savėp alėjaus po moliavojimo užturėtu, reikia priesz moliavojimą sienas, labiausei tinkavotas arba iš smiltynu sudėtas, gerai prigrirdyti su sziltu alėjumi. Toliaus, norint mo-

liavoti alėjinėmis maliavomis, reikia, idant daigtai moliavojimui paskirti priesz patraukimą butu visiszkai iszdėiuvę. Dėl alėjinio moliavojimo galima pasigauti visokiu maliavu; norint-gi, idant tai butu balta maliava, reikia pirkti baltu szvino arba cino milteliu.

Balti szvino miltelei tada tiktai dūda gerą maliavą, kada jie esti visiszkai czysti, nesumaiszyti su kreida. Pirm ne kad alėjaus prie milteliu pridėsime, jūs reikia su vandeniu sutrinti. Taip sutrintu milteliu nereikia džiovinėti priesz alėjaus pridėjimą, nės jie labai godžei su alėjumi susidedu, vandenį isz savęs atidūdami. Taip sutaisytą maliavą užtektinai ilgai galime laikyti uždarytuse induse.

Balti cino miltelei gal buti tiesei su alėjumi sumaiszyti, be jokio pirm to su vandeniu trynimo, ir tūjaus po maliavos sutaisymo tur buti naudojami, nės atlikti sugenda. Maliava cininė vargiaus ne kad szvininė dengia, ir dėl to tai su ja moliavojant reikia sienas patraukti po keliatą kartu. Ant galo reikia pridurti, jog cininė alėjinė maliava yra tvirtesnė, labiaus pasiturinti, ne kad szvininė.

Linu alėjus, tai geriausias skystimas dėl alėjiniu maliavu, tiktai dėl to reikalo jis tur buti visiszkai czystas. Pirmas sienu patraukimas su alėjine maliava, kurs paprastinai esti plonesnis, vadinasi gruntavojimu. Paprastinai sienos gruntavojasi kartą, o paskiaus su maliava pasitraukia du kartu. Toks moliavojimas neužtektinai sienas pridengia, ir balta maliava greitai nugeltonūja. Norint, idant tai neatsitiktu, sienas po du kartu reikia gruntavoti, ir paskiaus jas patraukti su szvine maliava tris, o su cinine keturis kartus. Maliava tur buti užtektinai tirsztą ir traukiama kaip galint plonai ir lygei. Pakol paskutinis patraukimas neiszdėiuvo, nereikia kito pradėti. Sienos gerai su alėjine maliava pamoliavotos esti gražios ir blizgančios ir jegut jos viduj — tai tokiomis atlieka per keliatą metu, jegut-gi oro pusėje — tai alėjui iszgarūjant aptemsta. Norint, idant tai neatsitiktu, reikia prie trinamuju maliavu vaszko pridėti. Dėl to reikalo vaszkas tur buti suskustas ir szaltame terpetyne praskiestas. Tada maliavas trinant ant kožno svaro alėjaus reikia pridėti deszimtą dalį svaro augszcziaus priminto paleisto vaszko. Tada vaszkas gerai su alėjumi maliavoje persimaiszęs po pamoliavojimo kaipo lengvesnis už alėjų iszsikels į virszų ir tokiu budu pridengs alėjų, jam nedūdamas iszgarūti — o per tai ir maliavai aptemti.

G a n a.

Gentės giesmė.

Ui Lietuvei, juk dar musu kalba nesukruszo,
Pakol musu tikra szirdis už mus' gentę musza.
Dar gyven Lietuviu dvasė, nėkad nežad mirti,
Norins tie, kur ję žavina, baisus yr ir tvirti.
Kalba leista mums nū Dievo, reik ją prilaikyti.
Eina tie priesz mus ir Dievą, kur ją nor varyti.
Kad velniu kiek yr pragare, eitu ant mus' tautos,
Dievs su mumis, kas priesz mumis, tą Perkuns nuszautu.
Norins audros kū baisiausios antgalveis gulėtu,
Ūla plysztu, anzūls lužtu, žemė sudrebėtu,
Mes stovėsim drąsei, tvirtai, kaipo murai pilės,
Jūda žemė teprarytu tą, kurs but privylės*)!

25. grūdžio 1884.

Vēversys.

Dar apie Ažukalnią.

Artikule „Ažukalnis“ (1884, pusl. 20) p. Gailutis minavoja rankrasztį am. at. Valerijono Zagórskio (Ažukalnio), buvusį Kupiszkyje. Asz turiu nūraszą to rankraszczio žodis žodin. Paraszas toks: *Rasztai tikros rankos (?)*, *iszguldymai ir sekiojimai*, *paraszė V. Ažukalnis — Pisma oryginalne, przeklady i nağladowania*, *napisal W. Ažukalnis*. Įtalpa: Głos litwina (lenkiszka), prakalba lietuviszka ir lenkiszka; Rytas vasaros, Draugėj su vēversėliu, Draugėj su laksztingale, Apraszymas nakties, ryto, dienos ir vakaro; Nakties sujudinimas, Atamainos, Medziotojai, Trijoletai, Jaunikis ir mergelė (sekiojimas), Susitikimas (sekiojimas Vitvickio); Ažu grėkus žmoniu daug Dievo koroniu, Apaszvietimai. *Pasakos*: Krasickio: Ant vaiku, Mudras durnas, Vaikas ir tėvas, Pakelingas ir liūsas, Paukszczei klėtkelėje, Szuva, Skupus, Jauczei paiki, Kurtas ir katė, Vaikai ir varlės, Tvanas ir upė, Avelė ir piemū, Musztinis ir raudonasis, Žuvis maža ir didė, Moterystė; Masalskio: Artojas ir voverė, Varna, piovėjas ir kiskis, Varnas ir lapė; A. Goreckio: Laksztingala, Vanagas ir vilkas; Dziekonskio: Bitė ir karvelis; Ažukalnio: Dujen szunys dvaro, Vilkas ir piemenys. *Iszguldymai*: Sirokomiios: Apie mano senus namelius; Mickevicziaus: Szvitezinė, Elmužna, Sugrįzimas tėvo, Giesmė „Vilija upiu Lietuvos motyna“, Giesmė „Kas mano dusus suskaito ir girdi“, Pradžia

* Privilti, prigauti.

Tadejuszo; Chojeckio: Tiesa starku; Godebskio: Jaunas elgētis; Adincziaus: Versnē s. Gangolfo; Góreckio: Pakasynos Lozoraius; Vitvickio: Geguzē, Alksnynē, Zdankus ir Alyna; Naruszevicziaus: Poterei senelio; Vitvickio: Klydēja. *Giesmēs maldingos*: Karpinskio: Giesmē ryto, Giesmē vakaro, Ant szvenčiausio pono, Prie darbo ant lauko, Praszant giedros, Praszant lietaus, Apie apveizdējimą Dievo, Apie sudnā diena, Ant Dievo; Krasinskio: Susiderējimas su vale Dievo.

Matoma, jog am. at. Valerijonas Zagórskis mylėjo savo tėvynę ir šventą lietuviską kalbą, vienok reikia pripažinti, kad ne dailei giesmeles raszė. Dvi pirmasias giesmeles, kurios isz visu geriausiosios rodosi, czia padūdu.

Rytas vasaros*).

Gražus rytas nematytas, — Skamba vēversėlis,
Ir geguzė miszke užia, — Burkūja karvelis.

O ant ano, ant dirvono — Tetervinas groja;
Ant ežero vilnies nėra — Vėjelis nustoja.

Gaspadorius dirva aręs — Skubia lauką sėti,
Kiek pasėjo, priakėjo — Ir galas akėti.

Daminykas vėl ne dykas — Jis piauna pievelėj:
Giedri diena, pribus szieno — Musu daržinėlėj.

Kaip krumelei galvijėlei — Ezdami nustoja,
Teli bliauna, žoles rauna, — Piemenys raliūja.

Gaidžei gieda, vizstos veda, — Kur žaliūja dvaras;
Gaspadinės be priczynės — Name likę barias.

Vaikai maži, linksmi, graži — Ant bledu ukvatus;
Szoka, gieda, jiems ne bėda, Kad tik butu sotus.

Gražus rytas. Vienas kitas — Szczyrai meldžias tūjais:
Baltas Dieve, musu tėve, — Praszom urodzojaus.

Jegu dūsi, iszvadūsi — Nūg visokiu bėdu;
Linksmas rytas, nematytas, — Ir asz linksmi giedu.

Draugėj su vēversėliu.

Vir, vir, vir, vir! vēversėli,
Tu su manim giedok kartu.

Tujen anksti man' prikeli,
Tu su manim eini artu.

Tik tu, tik tu man' linksmini,
Mes su tavim vis dvejūse:

Ariam dirva paskutinė,
Tū ti, ti toj! pagiedosi.

Vėl ti, vėl ti, mes ant pievos

*) Reiktu raszyti: Vasaros rytas.

Susitik'sme rytoj ryta,
Tai ti, tai ti, padės Dievas,
Pagiedos'me dainą kita.
Tù ti, tù ti piaus'me szieną
Kolei rasa, kolei rytas,
Ti tù, ti tù grėbs per diena,
Tù su daina atskries kitas.
Tu lik, tu lik czia laukelyj,
Tu ti, tu ti man' atrasi,
Ti, ti, ti, ti, vėversėli,
Tù, tù, tù, tù pagiedosi —
Tai, tai, tai, tai man giesmelė
Net per miszkus paskambena,
Pasakysiu tav be melo,
Kad su tav, linksma diena.
Gan, gan, gan, gan mums giedoti
Eis'me dabar pas'ilsėti;
Tù czia, tù tav, tù nustoti,
Tavo dainą reiks girdėti.
Vir, vir, vir-gi, vėversėli,
Tu su manim giedok kartu,
Tujen anksti man' prikeli,
Tu su manim eini artu.

Isz Azukampio.

Peliksas Mažutis.

Isz Lietuvos.

Tilžė. Nekursai žydas Friedeberkis (iszleidikas raszto „Bilder aus Ostpreussen“) pradžioje sziu metu mus' ir musu laikraszti užpuldamas iszsitarė „Berliner Tageblatt'e“, „Tilsiter Tageblatt'e“, „Tils. Zeitung'oje“ ir k. laikraszcziūse, kad, p. Szliupui nù rėdystės atstojus, Auszroje po nauja rėdyste p. Mikszo, kursai, kaip visu žinoma, su lenkiszkais agitatoreis Poznanijoje ir Krokavoje žinovystėje stovįs, programato keitimas nusidavęs. P. Fr. prie tu iszvedimu ant isztarimu „Lietuviszkosios rasztu draugystės“ Tilžėje ir ant nekurio p. Romeikio, studento tejoblogijos Karaliaucziuje, pasirėmė. Po ilgu ginczu, kurie galiausei į nedorus privatiszkus apskelbimus priesz p. Mikszą persikeitė, p. Fr. jau nebeįstengiant Auszrą įkasti ir į pikta paskalba prie valdžios įbradinti, ir „L. r. draugystė“ savo susiėjime sausio mėnesyje iszsitarė, jog p. Fr. bandęs patvirtinti, kad „Auszra“,

p. Szliupui nū rėdystės atstojus, į panslavistiską gūlį perėjusi. Norint p. Mikszas, kad ir ne rėdytojas „Auszros“, ale su rėdyste susizinaš, tam prieszais atsiliepęs, p. Fr. tik prie savo isztarimu pasilikęs ir ant praneszimu isz „L. r. draugystės“ pasiszaukęs. Tam prieszais buvus galima per p. Hoffheinz'ą, Kurszatį ir Jurgszatį patvirtinti, kad Auszra nei panslavistiskus nei kitokius mėrius nesekanti; ko ji atsiekti geidžianti, ėsanti apszvieta ir iszlaikymas lietuviszkosios giminystės, geismai, kuriems bene nėkas gaiszinancei nesiprieszysęs. Ir Auszros rėdystei ilgai ir placzei atsiliepus, p-ui Fr. daugiaus nėkas neliko kaip tik ir nenoromis Auszrai teisybę atidavus nutilti.

Tilžė. 15. vasario gaspadoje p. Augusto Paarmann'o tapė „Lietuviszkoji draugystė „Byrutė““ uždėta, kuri į savo mėrį tur pasistacziusi, kaip §§ 1 ir 2 jos įstatu sako, lietuviszką kalbą atgaivinti, ją szelpti ir joje įsigyventi; szitą mėrį draugystė atsieksenti a) iszleizdama naudingas moksliskas knižas prigimtoje kalboje, b) įtaisydama lietuviszką kniginyczią ir senovystės daigtu rinkliavą, c) atlikdama skaitymus ant draugystės sueigu, d) pagal įstangą patobulindama sąnarius prigimtoje kalboje ir e) ją czystydama. — „Byrutės“ įstatus (statutus) ir kožną artesnę žinę priteikia draugystės perdėtinis (virszininkas) Jurgis Mikszas (Ragainė — Ragnit, Ost-Preussen).

Biržei. Tabakinės apiegardėje, pievose ant rubežiaus miszko grapo Tiszkevicziaus atrado piemū per jautį iszmaurotus sidabriniaus piningus, kurie visi per neiszmintį tos pievos gaspaderiaus žydams teko, užmokėjusiems po beveik 1 rublių ant piningo. Tai buvę senoviszki dideli sidabro piningai Belgijos, kurie bene nū prancuzmecziu, t. e. 1812 metu, czia gulėjo. Radviliskės mėstelio žydai pasakoja, kad apie 100 tokiu piningu gavę. Gailu, kad nėks tu piningu nepasirupino. Ne butu per virszų buvę dėl atminties ir į „Auszros“ rėdystę keliatą atsiųsti, kuri renka senovystės daiktus. *Starkas.*

Radviliskė. Gražų psveikslą dūda nekuriems mandrocziams grapas Tiszkus ir jo ponė. Grapas neužmirszęs, jog isz Lietuviu kilęs, neužmirszta nei savo vargstancziuju žmoneliu su

jeis meilingai apsieidamas. Už tai ir žmonės kožną sykį, kaip tik išz Biržiu į savo vasarinį gyvenimą parvažiuoja, jį linksmai sutinka. Grapas ir grapėnė gražei lietuviszkai mokėdami pasikalba apie žmonių veikalus ir reikalus; o Lietuvei ir Lietuvės pasilieka per cziasnį iki vidurnakczio linksmai dainūdami.

Starkas.

Panevėžis. Praėjusįjį rudenį Panevėžyje tapė atverta rejalinė mokslavietė per užmanymą pagirtino Lietuvio, bajoro Puzino, bajoru marszalkos, ir padėjiną žmonių visu slūgsniu: bajoru, mėsčioniu ir sodiecziu ukininku. Pasidariusios kasztos 60000 rubliu pereina. Kaip ta mokintuvė buvo reikalinga, pacziame beveik Lietuvos vidurkyje, nereikia nei priminti, atmenant apszvietos geismą musu broliu, taip sunkei tamsybėje vargstančiuju. Mes išz savo pusės velyjame tai mokslavietei kų gražiausią žydėjimą ir isztariame savo nūsirdų pageidavimą, kad tas mokslu daiginas, paczioje Lietuvos szirdyje, nenusmelktu Lietuvių szirdyse tėvyniszkuną! Tesiszvieczia ir tesiplatina Panevėžyje Lietuvei lietuviszkoje dvasėje!

J. Kadagys.

Telszei. Girdėta, kad mylįs savo tėvynę gūdinas kunigas Vaiszvilas, draugas jau 20 metu atgal pasimirusio garbingo musu rasztininko Simano Daukanto, panorėjęs ant kapo savo ir Lietuvos draugo pastatyti paminklą negaisztantį nū laiko per keliatą amžiu. Dėl iszpildymo tos puikios uždūtės savo jis nuvažiaavęs į Rigos mēstą nupirko išz puikaus tvirto akmens sieksnio ilgumo ir pusės sieksnio platumo plytą ir paliepė iszkalti ant jos kryžių, apaczioje ranką turinczią plunksną (dėlei sėjimo per rasztus apszvaistos žmoneliams) su sekancziu užraszu: *Ateivi! minėk sav, jog czion palaidotas Simanas Daukantas, pirmas išz tarp mokītu vyru raszytojas senovės veikalu Lietuvos, Žemaitijos, kaip ir kitu naudingų knįgelīu. — Jis per savo gyvenimą, it vargo pelė, be paliubos triusėjo vienutinei žemaitiszakai raszyti dėlei naudos vientaucziu. — Gimė 1793 m. 28. d. spalinio m. Mirė 1864 m. 24 d. lapkriczio. — Isztark: Vieszpatie! dūk jam atilsį amžiną. — Szį akmenį užrito palaidojęs jo kuną klebonas Papilės kn. Vaiszvilas. — Asz turiu viltį, kad Lietuvei nėkados neužmirsz darbus Daukanto dėlei gero tėvynės*

suteiktus ir kaipo ženklą savo geros pomėties apie padėjusius savo gyvastį per darbus naudingus viengencziams sudėję pinigų įsteigs dar daug didesnę paminklą garsingam Daukantui. *A. I. B. Žagaras.*

Kaunas. Vendžiogalos parakvijoje tik du kaimu tekalba lietuviszkai: Gelna ir Preisziogalka. Vyskupui ten bažnyczias lankant ir lietuviszkai užgydus nėkas nepritarė, turėjo lenkisz-kai pradėti. Labunavos, Bobtu, Kauno parakvijoje lietuviszka kalba ant pusės. Jonavos parakvijoje stacziatikiu burlioku yra privisus, kurie buk nū laiko Petro didžiojo persekiojimu saugodamiesi Lietuvoje prieglobą rado. Trikampis tarp Cziakisz-kės, Seradžiaus ir Vilkijos, beveik vienu bajoru apgyventas, lenkisz-kai kalba. Žemė jiems Lietuvos ir Lenku karaliu padovanotoji vadinama Vilkijos karalgiriu. Kur kitą kartą „karalgirei“ buvo, dabar randasi taip vadinamos „akalycijos“. O tokiu daugiu Lietuvoje randama. *Vėv.*

Panevėžis. Panevėžio bažnyczioje įvesti visai kitoniszki balsai, vos sutinką su szventa vieta; musu lietuviszkas giedojimas esąs su visu panėkintas. O tai dar skaudžiaus, kad szioje parapijoje yra visi žmonės Lietuvininkai, iszimant mažą skaitliu ponu; ale apie ponus ir nei kalbėti, sziju kožnas moka lietuviszkai, kartais geriaus ne kaip kitsai Lietuvininkas. Visu, ne vien raszėjo sziu eiliu, bet ir kožno tikro Lietuvio troszkimu yra, įvesti į bažnyczia tikrą lietuviszką giedojimą. — Dar reikia priminti, jog musu parapijoje atsirado daugumas tokiu dykgalviu, kurie pramokę braižyti spaudziasi ar į palicija, ar prie tarpininko, ar szeip kokio urėdininkėlio, peraszinėti padūtus popėrius. Tas geidimas dar nėko nedarytu. Ale kitsai surinkęs kelis rublelius pradeda pirkti žamszines pirsztinėles, lazdele, kepurę (kepaluszą); o tai vis turint, jau reikia ir ponu vadintiesi, nenorėti nei tėvo, nei motynos, nei broliu, nei seseriu bepažinti, idant tik nereiktu muzikisz-kai, lietuviszkai prakalbėti. (Ui bėdžiau, kad tu žinotum, jog prie visu Auropos universitėtu jau krases dėl lietuviszkos kalbos mokslo įtaisė!). Vėliaus reikia ir apsi-pacziūti; alga maža, szeimyna didinasi, pati isz mėsto

paimta daug reikalauja — kur darbar szokti? Pas savo giminę meilę patrotyję negauna paszalpos; tada reikia ir neteisingu budu sav pelno jieszkoti. Blogai daro tie tėvai, kurie prie savo vaiku puikybei leidžia įsikerėti. Ta puikybė, tas iszsigiminiavimas, prigatavoja vaikams virvę ant kaklo, o panczius ant koju.

M. D.

Betygala (Raseiniu pav. ant Dubysos kranto). Czionai ant didelio ir toli matomo pilkaltnio yra dar kelmiai szulu nū szventinyczios senovėss Lietuviu tikėjimo, kur amžina ugnis degė ir Žemaičziu kryviu kryvaitis liki apkriksztyjimo per Jagėlą gyveno. Buvo ant to kalno tvirta pilis, vadinama Kryžoku *Okaimiu*. Žmonės bijo po tą kalną vaikszczioti sakydami, kad tenai vaidinasi, ir nenor nėko apie kalną pasakoti, laikydami už grėką. Tasai kalnas apaugęs gire tur savyje daug pylimu, ravu ir kitu dalyku žmoniu ranka iszdirbtu. Žmonės pasakoja, kad tenai yra pakasti senovės tikėjimo dievai. Ne toli nū tenai yra kaimas su bažnyczia, vadinamas *Ugioneis*. Ugionei dabar rokūjami už stebuklingą vietą. Arti bažnyczios yra szuliny koplyczėle apręstas, kurio vandū ēsas stebuklingas. Kad vieną kartą valė tą szulinį, tai ant jo dugno rado visokių senovės piningu, primėtytu musu sentėviu ant aukos. *Vėv.*

Raseinei. Pagal p. Ivonaitį, uždėjusį kromą Raseiniūse, daugumas Lietuvininku uždėjo kromus ar vieszbuczius mėsteliūse musu pavieczio: Viduklėje, Raseiniūse, Kelmėje, Kražiūse ir t. t. Nekurie žmonės velyk vaikszcziiodami po kaimus pradeda kupeczautį tai su sziumi, tai su tūmi. Atranda jau, kad be žydu galima dar dailiaus gyventi, ne kaip su jeis. Kokiame dvare gyvena žydas, tai tas tik gauna nū to pono pirkti, nės tas žydas kitu prekėju prie to dvaro pono neprileidžia. Vaikinai krome pono Ivonaiczio taip dailei viską atliekta, kajp ir žydukai. Mes pirmiaus mislyjome, kad tik žydas dėl prekybos ir rokundo yra sutvertas. *V.*

Skersniamunis. Ne toli Skersniamunio gyvena tėviszkainis p. Godlevskis, daktaru vadinamas, kursai jau pirm dvideszimt metu perdėjo isz senovės kariu Lietuviu su Kryžokais giesmę Adomo Mickaus „Konradas Valenrodas“. Perdėtojas jau senas žmogelis.

V.

Niamunas tur daugel ūstu, kur Lietuvos javus pila į valtis ir į svetimas žemes gabena. Nū Kauno rėdybos pusės yra:

Jurbarkas, Szilinė, Veliūna, Seradzius, Vilkija, Raudondvaris, Kaunas.

Suvalkai. Suvalku rėdyboje Lietuvei tenai, kur susiduria daugiausei su Lenkais, nemokėdami dar lenkiskos kalbos, vartoja jau lenkiskas knygias, lenkiskai meldžiasi, bažnyčiose lenkiskai giesti, vis to dėl, jog lenkiskai viską tą jiems lengviaus išmolti, taip daug ėsant pigiu lenkiskiu kniigiukiu, žmonėms paskirtu, kadangi lietuvizku suvis žmonės netekę. — Keliuk per Seinius, Rumbonę ir kitas vietas — pamatysi Lietuvius pavirsiuziumi jau sumozurėjusius. Norėdamas to priezastį atrasti, ne toli turi jieszkoti: kalcziausi czion Gudai užgynę musu spaudą ir tūmi budu įveisę musu kraszte Lenku raszliavą, kurios įtekmei priesztarauti sziantdien be savo spaudos anaip tol nestengiamo. -- Ne viską vienok Gudais galima iszteisinti, daug kaltės galime versti teisingai ir ant musu vietininku, kurie su vis atszalę dėl Lietuvos. Ką-gi po teisybei kaltinti, jeigu ne vietininkus, tokiame dalyke, kad visoje Suvalku rėdyboje visos maldos už cėcorių yra giedamos *lenkiskai*? Tokiose vietose, kaip Griszkabudyje, Keturvalakiūse, ir kitose taip įsilietuviavusiose, jog tenai tiktai vargamistra su zakristijonu szej-taip lenkiskai paplepi ir supranta, dvasiszkiejje giesti su ramia szirdžia dėl *Lietuviu lenkiskai*. Laikas jau ir jiems susiprotėti, jog toks maldu dalykūse pasivedimas nedabina ju nė žmoniū akyse, nė Dievo akyse, pas kurį galės buti iszganyti ne vieni Lenkai, ne vieni tie, kuriems bus tos giesmės lenkiskai giedamos.

J. Obil.

Naumėstis. Nesenei szime raszte parubežinei sargai baisei sumuszė nėko nekaltą ukininką, kurio dobilus buvo benuvagią. Ukininkas buvo patėmyjęs, kad dobilai jo vagiami. Szeszis vaikus pasivadinęs ėjo daboti. Ilgai netrukus ir atjojo trys sargai. Vaikinai szuviū pabugę pakurė, o ukininką taip sumuszė, kad po keliū nedėliū dar nežinojo, ar liks gyvas. Butu geistina, idant vyriausybė atidarytu akis ant szitu neteisybiū.

Aszaka.

Bitkorei. Pernai vasarą buvo parėjęs užklausimas isz Su-

valku valdžios, ar žmonės apsiimą sudėti 4000 rubliu ant įtaisy-
simo keturklasinės pavietinės mokslinycios. Senapilės ir Su-
valku gimnazijos perpildytos, perkupytos yra, ir žmonės džiau-
gėsi, kad nors kur galės savo vaikus į mokslus leisti. Ale
tūmi tarpu klausymas atszalo ir vėl viskas nutilo. *Bitkoris.*

Vidbodės (Vytebsko) mēsto arkyvas centralinis pri-
laiko daugel popėriu priderineziu Lietuvos dėjoms. *V.*

Polockas, Vytebsko rėdyboje ant Dauguvos kranto,
kitą sykį buvo Gudu vadinamas Polotevsk, tai butu
pagal lietuviszką kalbą Palatvis. Matytiesi, kad se-
novės laike tame kampe gyveno Latvei, ir pagal ju
rubezių buvo pastatytas tas mēstas. Zinome, kad,
norins toli nū tenai, bet toje paczioje rėdyboje, Re-
žicos pavietyje, gyvena dar Lietuvei ir Latvei. *V.*

Lybėszu gentės, kurie gyveno pamareis patime
sziaurės smailume Kuržemės, tebeliko tik 8000 galvu,
užgyvenancziu du kiemu. Jie visi mažne yra žvejais.
Kitą kartą užimdavo visą Kuržemės sziaurę, dabar
iszvirto į Latvius, ir tik augszcziaus paminētiejie
kalba dar savotiszikai. Lybėszai nū amžiu laikėsi
vis kruvoje su Lietuveis ir Latveis, besimuszdami
su Kryžokais. Kitose kalbose jie vadinami Lyvais ir
yra susigiminiavę su Sūmais arba Pinais, prie kuriu
ir Estai prigul. *V.*

Kranklys. Ponas Norkus patalpino Auszros kalendoriuje
1885 dainą isz lenkiszko perdėtą, po užraszu „Kranklys“. Czia
reikia paminėti, kad toji lenkiszikai paraszyta Kundraiczio, kurio
ne mažai yra perdėjęs labai dailei p. Trupinėlis, yra tik pase-
kimu lietuviszkos dainos, kurios vieną isz daugel atmaintū czia
piduriu.

Augszti kalnai, lygios lankos, balti dobilėlei,
Uliavojo trys seselės szienelį grėbdamos.
Ir atlėkė judvarnėlis, gudrusis pauksztelis,
Ir atneszė baltą ranką su aukso žiedeliu.
Ui varneli, judvarneli, gudrusis paukszteli,
Isz kur gavai baltą ranka su aukso žiedeliu?
— Už jureliu, už mareliu didė karė buvo,
Ten asz gavau baltą ranką su aukso žiedeliu.
Ten ne viena motynėlė sunelio raudujo;
Ten ne viena sesuzėlė brolelio raudujo.

Ir nukimszo kamszuzėlę jūdu kepurėliu.
Ir nugrindo tiltuzėlius vienu brolužėliu.
Ir nutvėrė tvoruzėles szviesiuju strėlbeliu.

Ne tik musu kaimynu dainei pasisavino daugel isz musu žmoniū dainu, bet ir muzikai yra daugel pasinaudoję isz gaidū musu giesmiu ir dainu. Ir taip ans jau miręs garsingas muzikas musu Moniuszka, kurį Lenkai už savąjį laiko, yra kù daugiausei įkvėpimą gavęs isz musu žmoniū gaidū; jisai ne sykį sakydavo: „Nusivažiūkite į Lietuvą, o iszgirsite tą gaidą. isz kurios asz ėmiau įkvėpimą.“ — Kù szauniausia lenkiszka opera „Halka“, Moniuszkos sutverta, yra sudėta įpaczei isz lietuviszkos melodijos. Taip tai laike nupūlimo musu gentės. visus musu garsingus vyrus, atradimus, giesmes, gaidas pasisavino kaimynai, o mes pasilikome ju akyse nėko ne vertais.

Vėversys.

Dar apie krivulę. Apie tąjė razdami paraszyta Auszroje 1883 m. l. 81, 82 ir 1884 m. l. 192 pridėdame tai, ką radome prie Ditmaro rasztininko XI. szimtmečio*): „Garbina taip jau Slovėnai**) naminius dievaiczius ir didelį turėdami įtikėjimą į ju pagalbą atnesza aukas. Girdėjau apie kokią ten lazdą, prie katros ant virszaus buvo nudirbta ranka laikanti geležinį žiedą. Tą lazdą nesziojo vietinis piemū (kerdžius) nū trobos į trobą, kalbėdamas į lazdą ir žengdamas per slenksnį trobos: „Budėk, Henil***), daboki!“ nės taip ji vadinasi ju kalboje — paskui valgydami ir gerdami nesibijojo numanydami, kad yra po apsauga to burto.“

Vėversys.

Vidbodės (Vytebsko) rėdybos didesnė dalis yra užgyventa musu broliu Latviu, kuriu kalba nėra lat-

*) Dziela Karola Szajnochy T. IV. Warsz. 1876, l. 41.
— **) Szajnocha savo rasztūse *servus*; *Sklave* perdeda ant lenkiszko *Stovianin* norins po tūmi žodžiu galima suprasti ir Lietuvį.
— ***) Knigoje: *Slownik jėz. polskiego* 1857 r. l. 398, 360. „Henil, lietuviszkas dievaitis piemeniu, nū slaviszko *Honila* pasavintas.“ — „Gonyglis . . . dievaitis lietuviszkas yra apveidėtoju tvartu ir dievaitis piemeniu, atsakas rymiszkam *Pan'ui*. Jis varo vilkus nū bandos. Jis turėjo pavidalą lazdos (pagalio) apkaustytos geležimi, kurią, kaip vilkas padarė iszkadą, nesziojo buriu eidami po kiemą, giedodami: „Prabusk Heniliau!“ Yra tai be abejonės slaviszkas Gonilo. Antras jo Vardas yra Henil.“

Vėversys.

viszka, bet tarpe latviszkos ir lietuviszkos. Gyvena jie keturiuse pavieczyuse tos rėdybos, 52 parakvijose, visi mažne yra katalikai ir nusitraukia sulyg pat Pskovo rėdyba. Ju kalboje yra labai daug sūmiszku žodziu prisimaisziusiu, vienok pamokslą ju kalboje, bažnyczioje kalbamą, Lietuvininkas gal susprasti. Moteriszkės taip pat mažne rėdos kaip ir Lietuvininkės. Bėdni vienok tie musu brolei, netur kitoniszku kaip tik maldu knigu, nės visai netur savo inteligencijos, netur kam pravesti kelią. Ponai ten paeina isz Vokiecziu Kryžoku pavirtusiu į Lenkus. Ar ne verta mums drauge su Latveis pasirupinti apie tūs savo nuvargusiūsius brolius, per prievartą dabar vercziamus į svetimą vėrą ir giminę? V.

Bažnyczios kapai: Auszroje 1884m. l. 195. Pagal szios gadynės bažnyczias sunku yra liudyti, kaip stovėjo aukurai senovės musu žinycziose. Teisybė, kad mažne visos bažnyczios Kaune tur altorius atsuktus į rytus. Ten yra trys bažnyczios užimtos ant cerkviu, isz tu tik viena pagal Niamuną, buvusi kun. Pranciszkonu, yra szejp pastatyta; kitidvi: rotuzės artybėje, buvusi kunigu Jezu vitu, į pietus, o prie gimnazijos, buvusi kunigu Dominikonu, į sziaurę tur altorius. Teisybė, kad kū seniausios bažnyczios Žemaičiųse kaip tai: Betygaloje Eiriogaloje, Keidainiūse, Vilkijoje, Sziauliūse ir t. t. altoreis į rytus pastatytos. Bet Raseiniūse, Viduklėje ir kitur, kitaip stov. Sunku per tai yra tą dalyką per bažnycziu statymą atsekti. Kū geriaus galime patirti isz liekanos musu žinyczios Vilniuje. Tenai tai už altoriaus katedros szv. Stanislovo szian dien dar rodomas yra akyviems keleiviams aukuras, su langeliu sienoje augszcziaus jo, senovės musu tikėjimo, murytas isz plytu ir greta pecziaus po kairės dėl deginimo mirusiu lavonu. Aukuras tas yra į rytus ir ant jo pastatyta katedra sziokiu budu. Apie tą aukurą yra daug medegos rasztūse Kirkoro ir Norbuto. Ne czia dar bus galas musu tyrinėjimui tame dalyke. Sztai Serađziuje, bažnytikiemyje, kurs pas Kryžokus Bissen, Tubisshain vadinasi, prie įtako Dubysos į Niamuną, yra kalnas ukininku vadinamas *Pilkalniu*, per mokslavyrius pradedant nū prope soriaus Loboikos, kursai apie tą kalną davė žinę 1824m., o pagal jį ir kitus, kaip kiti iszveda, klaidžei vadinasi *Palenono*

kalnu. *) Kalnas tas pagal upelį Pescę nū sziaurės ir vakaru aiszkei visas matomas nū Niamuno, ir daug augsztesnis už kitus paniamuninius kalnus, žmoniu dar atminime buvo apaugęs gire. Dėl to-gi gal ir vadinasi nū Kryžoku *Tubissain*, tai yra *Dubysos gojumi*. Tas kalnas, ant kurio buvo senovės žinyczia, tapė gintas nū prieszu pagal pilę, žemiaus pagal Niamuną gulinczią, kuri vadinosi Salynu (sala, salynas), dar dabar znaimi, prie senvagio Dubysos įbėgimo į Niamuną, aptekusio isz visu pusių sziokiu budu vandenimi.**) Grijčkime į Pilkalnį. Ant jo yra matomas rytinėje pusėje supiltas kalnelis, ant kurio turėjo buti aukuras. Galima ten matyti anglis ir plytgalius. Patėmyjau vėl tokius paczius kalnelius toje paczioje pilkalnio pusėje: ant Vieszpilio,***) kursai yra ties Jurbarku ant Imstrės kranto, ir ant mokslingai vadinamo Jovaiszių†) pilkalnio ant žemės p. Gustavo Jorudo tarp Kalnuju ir Raseiniu. Kryžokai užpuldavo szventas vietas musu sentėviu, per tai jos turėjo buti sykiu ir pilinis ne kartą. Prie tokiu kalnu prigul Vieszpilis ir Jovaisziu pilkalis. Pats vardas Vieszpilio rodo, kad jis buvo *vaisziu* (nū vieszėti) arba szvencziu kalnu. Daugkentis tankei sako „vaiszės arba szventės“.††) Czia turime dar paminėti apie žinyczią Perkuno Kaune, sulyg sziam laikui dar iszlikusia, ant tiltinės ulyczios arti Niamuno. Stey ji iszilgui nū rytu ant vakaru, bet kuriame gale stov aukuras, negaliu pasakyti. Rytinis galas stov nū ulyczios su gražia gotiszka arkitektura, vakarinis netur jos.

Kas prider senovės kapu, tai teko man matyti vieną toki kapą arti Kalnuju (ties Raseineis) ant žemės p. Szliuburio. Yra ten imamas nū senovės žvyras dėl kelio ir per tai kalnas iszardytas. Randa ten žmonės auskarus, žiedus, bet asz tu daigtu negavau matyti. Macziau tik kelis lavonu kaulus, gulinczius

*) Dubissa . . . przez J. B. (Ignacas Buszinskis) 58.

**) Dubysa tapė prakasta stacziaus 1831 m. (?) ir bėga dabar daug augszcziaus į Niamuną. Pradžioje dar musu amžiaus buvo prie senvagio butas gróvo Tiszkaus.

***) Arti Girkalnio, Raseiniu pavietyje, tėviszkėje p. Vaitkais Naukaimyje, yra kalnas vadinamas *Vieszkalniu*.

†) Jovaisziu kaimo dabar ten nėra, suvisu sudegė senei, szale to kalno budamas. Tas pilkalis yra labai gerai užsilaikęs, apskritus su volais.

††) Budas senovės Lietuviu Kalnėnu ir Žemalcziu. V.

krante, kur žvyra ima, nū rytu į vakarus gulinczius, su galvomis į vakarus, o kojomis į rytus. Gal tai to dėl jie buvo taip kavojami kojomis į rytus, idant ten žengti galētu po smerczio. Kas žino? Senovės musu parcigei Szvėdai buvo sziokiu pat budu laidojami, galvomis į Szvėdiją. Sako kad anūs kitur kitaip laidoję, nės į kitą pusę Szvėdija buvo. Gal manęs paminėti kapa! buvo Szvėdu?
Vēversys.

Paszaukimas

Maskoliams, kad koravotų [Kurdus plėszikus už neseni pralietą,] armėniskuju krikszczioniu kraują. *)

Isz Azijos atėjo
Paslai baugiausiejie;
Kurdu kardai žibėjo,
Kardai baisiausiejie.

Žibėjo, žybtėrėjo
Kardai razbaininku;
Dievopi žvilgtėrėjo
Akis užpūlamu.

Kurdai mielaszirdingai
Negal ant noko žvelgt,
O žmogiszakai, teisingai
Nemoka pasielgt.

Razbaininkai durniausi,
O kytrus lyg velniai,
Kad reik pabėgt, greičiausi,
Tik drąsus abelnai.

Dieve, žiurėk, matykie,
Ka veiks neprietelei!
Žaibus barstyk, kratykie,
Naikyk kaip senėi!

Tik tik netamp naikytas
Plėsziks, kurs kraujo geidž:
Žaibs tapė atlalkytas —
Dievs tyl ir jį prileidž.

Kaip vanagai godingi
Užpūla pauksztelius,
Plėszikai taip baisingi
Užpūlė brolelius:

Armėniską kiemelį
Užpūlė, krikszczioniu:
Papiauts buvo pulkelis,
Keli szimtai žmoniu.

Negal nei vienas gities,
Jie taip umai apnink:
Papiautas lyg pauksztytis,
Veik kožnas gul aplink.

Neszvankėlei laimėjo,
Krikszczionys gul krauje:
Szėtonai szukterėjo,
Tik Dievs yr danguje.

Jo angėlėlei**) lekia
Surinkt vėrnas dvasės,
Bet ir szėtonai rėkia,
Baugindami baisės.

Tu, Dieve, atsimikie,
Kraujūtus koravok:
Savėsius atgaivykie,
O ne visai prastok.

O jus tik traukkit karda,
Maskolei, Kristaus dėl:
Kovokit už jo vardą,
Piktūsiaus bauskit vėl.

Laimėkite, Maskolei,
Laimėkit vis toliaus:
Jus tik ir musu brolei,
Bukit tarnais dangaus.

*) Kurdai vos pirm keliu mėnesiu užpūlė vieną krikszczioniską armėniską kiemą prie perziszkojo rubėziaus ir viską ten — ir kudikius ir mōteres — baisiausei nužavino.

**) Angėlas yra tikresnė porma ne kaip anielias: ἄγγελος = angelos, (graikiszakai), angelus (lotyniszakai). 5*

Ben syk tik angėlėlis
Ant žemės lips žemyn:
Bedieviszkas pulkelis
Tada žiurės augsztyn.

} O pirm neng jau galopi
Szis svėtas nusiris,
Jie, Dieve dūk, Dievopi
Tik suksis dusziomis.

D-ras G. J. J. S. isz Gr.

Artojas ir jo sunus.

Kas czia? kas czia? sudundėjo? . . .
Lyg sužvengė — suskambėjo?
Sztai — vežimas koks ant kiemo!
Jam' ponaitis, o ne piemū,
Tur žuoną ūdegūta,
Eiliu eilėms guzikūta,
Balta skryblių, zėgorėlių,
Gryno aukso lenciugėlių;
Cziabatėlius, kurie girgžda,
Tartum minant sniegą, žvirgžda.
Tėvs iszeina, motė, brolei,
Sveikit svecią, kurs ik sziolei
Metą visą jau nebuvo,
Nė tėvynėj, nė Lietuvoj.
Svecias lipdams isz vežimo
Žąsu gerkle taip prakimo:
„Bon jour, mamá! bon jour, papa!“*)
Tėvs tad: „Vaike, nēr dar kapa;
„Dar tik metai suėj' vieni,
„Kaip Paryžiuje gyvenė.“ —
Sunus matęs bent Paryžių
Nesupranta kalbos vyžių,
Rodos, maž ką jūs pažista,
Taip lyg gėdis, lyg nedrišta.
Nės szie pravardę tur kita,
Tai yr: seną, nenaikita.
O sunelis kaip ponaitis,
Nė girdėti nenor -ašis-,
Tik sav -evski- dvasėj raszos;

*) Bon žur, mama! bon žur, papa! labs ryts, mama,
labs ryts teti!

Nės dar -*antis*- netur naszos,
Kaip tik: kamas, klapas Litvos,
Kurį ponai piaun be britvos.
Vaiks nenoriš to vis kėsti.
Velyj pravardę pratęsti;
Nors savęspi motė szaukia:
— „Sunau, kraujas tas pats plaukia,
„Ir szirdyj, visose gyslos!
„Kam tav trokszt but sunum Vyslos?
„Už ką nekįt manę seną? . . .
„Ar už tai, daviau kad peną? . . .
„Meilei man tavę buczyjant,
„Per naktis vargei siupjant,
„Teko kąsnį man nutraukti,
„Aszarėles gausias braukti! . . .
„Sunkioj procėj, prastam buvyj,
„Bil dūt Lietuvai Lietuvį!
„O dar džiaugdam'si Paryžium,
„Stojeis man ir jai jau kryžium! . . .
„Buvęs metą anoj szalyj
„Tū liežuviu ne mus' skalyj' . . .“ —
Motė tarus', akį szlūstos,
Biro jai laszai per skrūstus;
Bet szis turis -*evskio*- szirdį,
Nesupranta to, negirdi.
Tėvs tad kalbīt kad įnirszo,
Tar, jog žodžiu daug pamirszo,
Daigtu taip-gi daug nežino,
Kaip už metu jūs vadino.
— „Sunan mielas!“ tėvas tarė,
„Mirszk, už ką mocziutė barė;
„Asz tav vis tai pataisysiu,
„Ko tu nežinai, sakysiu . . .
„Su mumis tik bent kalbėkie,
„Mus nevargik, netylėkie.
„Kad n'iszgirstu žmonės kaimo,
„Stuban eikim isz atszlaimo.
„Valgyt nori? mažu gersi?“
Students tarė: „*Très bien merci!*“*)

*) Trė bjen mersi, labai dėkui.

Žengia slenkstį, atgal žiuri,
Į broleliu czia jau burį,
Ir klaus: „*Mais que ce sont ici?*“^(*)
Tėvas: „A-a brolei visi.“ —
Bet o dyvai! dar ką mato . . .
Su kum kitą syk suprato
Taip, jog žanyties panudo
Su tarnaitė meilauš budo,
Kuri kiaules laukan gena;
Students jausdams meilę seną,
Szaukia: „*Que ce là ant dvaro?*“^(**)
„*Papa, que*“^(***) Mariukė varo?“
Tad taip baisei tėvs užpyko,
Jog nes'juto, kaip užriko:
— „O tu snargliau, piemėnikszti!
„Kiauliu tai tu nepažiști;
„Vienok mergą vardu szauki,
„Stuban n'eini — tik jos lauki.
„O už tokią szirdį zubus
„Szalin meskie jūdus rubus;
„Skryblių, batus, raiksztes dryžas —
„Tūjaus aukis man į vyžas!
„Idant nepažeistum vėrą,
„Imk sermėgą, mesk mandėra:
„Szitai pietus jau ant stalo,
„Pasivalgę, kaip privalo,
„Po tam greitai tū po valgio
„Mudu eisiv ir prie dalgio.“ —
Ką tėvs taręs ein prie barszcziu,
Deg sunaus veidai sztai karszcziu,
Kurs padėjęs jau župoną,
Sėdi palei berną Joną;
Dūnos sav storos lauž riekę,
Ir isz vieno bliudo siekia;
Srebia vargszas tad sav tylą,
Tartum ausys liepsna svila.
O tėvs mokslą dar dūd tokį:

*) Mė kė sė sont-ici, o kas tai tie yra? **) Kė sė là ant dvaro, kas tenai ant dvaro? ***) Papa, kė — teti, ką.

— „Gerai, vaike, kad ką moki,
„To už piktą nėks nelaiko,
„Bet prote buk pilno saiko;
„Ką, žinok, ir kur kalbėti,
„Kur ir kokią sėklą sėti.
„Nebuk kraujagėriu, tuzu,
„Bet Lietuviu, ne Prancuzu.
„Nės yr daigtu labai biauriu,
„Kurs gaud vėjus maiszu kiauru,
„O dar biauriau — kurs isz buru,
„Veizd į brolius isz paniuru;
„Isz ju jūkias, neužkenczia,
„Czėsais kanczeis*) jūsius szvenczia! . .
„Dieve, tolik toki rėdą.
„Kur burs burą, broli šda!
„Apdarūse budams szilko,
„Igyj nagus, dantis vilko! . . .
„Dėl to, sunau, rodos tėvo
„Klausyk, o nužmirszkie Dievo,
„Pamylėsi ir Lietuvą,
„Budams tū, kū brolei buvo —
„Kaip asz, tokiu sav artoju,
„Dėdu, bocziu mylėtoju.
„Žagrė rankose ar dalgis,
„Stora danga, prastas valgis,
„Meilės szirdyj nenaikina,
„Ir artymo nežavina.“ —
Kol pamokslą tėvs kalbėjo,
Laikas pietu taip praėjo,
Po tam ved jį szieno piauti
Su dalgeleis jau sėbrauti,
O užmirszt aną ponystę,
Kuri iszjūk ubagystę.
Pagalandęs tėvs dalgį,
Tarė: „Dabar trauk, suneli,
„Paskui manę . . . tik prispauskie,
„Prakaitėliu apsiprauskie,
„Tai pažįsi, kas szienpiuvis,

*) Kanczius, botagas, kancziukas.

„Kas artojas ir Lietuvis . . .
„Stals jo lygi szi pievelė,
„O kupstelis tai kėdelė *)
„Broliu tą pažinęs stoną,
„Jau iszmesk isz szirdies poną.“ —
Ant tu žodžiu tėvs paliovė
Ir sav tyla žolę piovė.
Sunui mokslas nepatiko,
Mislyj kitką sav isz tyko:
Norints badą kitur kėšės,
Bet-gi -evskio- jau nemesės.
Turint pravardę, rods, svarbią,
Kožnas dūd kitokią garbę;
O kad ponai ir nemyli,
Tai jau bent n'iszjūkia, tyli.
Su prascziokais sėbraut, buti —
Velyj gyvam pradėt puti.
Ir taip vargęs lik subatai
Vaikins klausia: „Kur cziabatai?
„Į bažnyčią ryt reiks eiti!“
Po tam mislyj . . . namon n'eiti.
Ir sulaukęs bent rytojaus,
Metęs skurą jau artojaus,
Net iszėj' į szalį rytu,
Ten jieszkoti aukso plytu;
O kù but ir kur ketino,
Po szej dienei nėks nežino! . . .

28. vasar. 1885.

Szerenga.

„Nedielia“,

gudiszkas laikrasztis, savo 51 n. 1884 m. turėjo patalpintą nekurią gromatą isz Lietuvos, kurią sziczion meilingiems skaitytojams padūdame.

„Vargszė Lietuva, Dievo užmirsztas, o ponu, žydu ir gudiszku rėdininku uždobtas kraszte . . . ! Kiek gudiszku Bismarkiu bandė ant tavo sprando savo ukiszkas (polytikiszkas), diplomatiszkas bei rėdiszkas pajėgas ir paketėjimus . . . ! Pradedant nū garsaus kunįgaikszcio Adomo Czartoryskio, buvusio mylimu ministeriu Aleksandro I., o Nikalojaus I. pasmerkto

*) Kėdelė, krasė.

pakormopi — ir iki szei dienai ant nelaimingo sziaurvakarinio kraszto, kaip ant kokio tekėlo, atliekami yra įvairiausi isztyrimai. Prie Czartoryskio, kaip yra žinoma, szitas pavargęs krasztas ką tik nebuvo prijungtas prie Lenkijos, ir tiktai praszymai bei maldavimai Karamzino iszgelbėjo Gudiją nū szitos nepataisytinios ukiszkos klaidos. Prie Muraviovo, atvernei, szitą krasztą norėjo per 24 valandas paversti į grynai gudiszką... Tada rodėsi, reikiant tiktai pasakyti „teesie!“, tai ir busent... O isz tikro szis dalykas pasirodė, esąs ne taip lengvus: istoriskos klaidos deszimcziu metu gali buti atitaisomos taip-gi tiktai per deszintis metu, o ne per 24 valandas. Po Muraviovo daug nubėgo vandens, daug persimainė ir virszininku... Mes nedrįstame savo protu nuspręsti ju visu būdą ir pavedame szitą sunkų darbą patiems Lenkams, kurie nusprendė veiklumą ir esybiszką vertumą Vilniaus virszininku labai tikrai ir, teisybę pasakius, visiszškai ju nenuskriausdami. Grovas Muraviovas, sako Lenkai, mažai kalbėjęs, o daug daręs; generolas Kaufmann'as atvernei, daug kalbėjęs, o mažai daręs; grovas Baranovas nėko nekalbėjęs ir nėko nedaręs; generolas Potapovas kalbėjęs vieną, o daręs kitą; generolas Albedinskis skaitęs; trumpametis jo įpėdinis generolas Nikitiņas marszėravęs; grovas Tottleben'as gydėsis; dabar-gi vis raszo ir raszo. Rasztinczia vilniskės rėdos kas dieną iszleidžia szintus popėriu visump padūtump ir nepadūtump jai įsteigniump bei asabump, — tai ir viskas. Reikia tiktai jeib kokiam girtūkliui, buvusiam vals-cziaus pieszikui (rasztininkui), atstatytam prie Potapovo nū vietos už girtūklystę, pasiskūsti Vilniuje, buk jisai atstatytas tiktai per žabangus Lenku, ir pameilauti naujos vietalės — tūjaus raszosi deszimtytys popėriu užklausciancziu, dėl ko, už ką, kada ir per ką tapė praszalintu toks ir toks girtūklis. Girdėdamas sziczia szitą viską žmogus tiktai stebisi, kaip daug pajėgia žmonės raszyti...! Vienok, kaip nei jokia daugkalbystė nėko neszelpia, taip ir szita daugraszystė, žinoma, neveda nė jokiu vaisiu. Reikalai Gudijos nū szito visko iki sziolei dar nežėngė nei žingsnio pirmyn ir dar vis liekti senoviszkame, negeriausiame pastovyje. Gromatoje, paraszytoje ant greito ir beveik netyczia, man, žinoma, sunku priderinczei apraszyti szitą pastovį reikalų: apie daugį nei raszyti negaliu, o apie kitą reikėtu ir per daug paraszyti; taigi nepykkite ant manęs, kad asz iszguldaui viską taip sakant pusžodžiais, ne pilnais sakineis.

„Szaudžiausia opa szito kraszto tai yra žydai. Jei jums Petrapilėje kas pasakys, buk žydams ēsą uždrausta pagal savo norą įsikurti ant gyvenimo sodžituse bei kainūse sziaurvakarinio kraszto, tai tam netikėkite. Jie be jokios kliuties gal visur įsikurti, kur tiktai nor. Jei jus czia ant vietos, kalbėdami su pavieczio valdžiomis, primįsite paliepiną szitame dalyke buvusio ministerio vidaus reikalu, grovo Ignatėvo 13 gegužio m. 1882 m.), tai jus paskaitys už labai mažai iszmanantį žmogų. Jei jums jeib kas pasakys, buk sziaurvakariniame kraszte žydai atlieką kariumeniszkas pareigas, tai jus susimildami netikėkite nei szitam: nei joku kariumeniszku pareigu žydai czia neatlieka. Teisybė, kiekviena žydiszka draugija, imant skyriumi, pristato reikalingą skaitlių jaunu vaikinų — sveiku bei vikriu; bet vos tiktai priēmėjams jūs priėmus ir užraszius, t. e. atlikus žydu valsziui savo pareigas, tūjaus visi nauja-
imtainei iszlaksto į visas szalis — dalis ju grįžta prie savo senobiniu knebiniu bei gyvenimo, kita-gi — *bėgunai* isz paszaukimo — geležinkeleis lekia į kitas rėdybas, kur vėl stoja po pilis ir pileles vietoje vietiniu vaikinų, isztraukusiu pirmutinius burtus. Ant galu galo — geras uždarbis ir naujas pasmukimas iki ateinancziu metu.

„Jei jus kas nors stepįs (tikrįs), buk gudiszkas gaivalas stovįs ant tvirtos kojos szitame kraszte ir buk lenkiszki ponai negalį įgyti bei pirkinėti nauju dvaru, netikėkite nei szitam: tai yra tiktai vienas svaicziojimas — daugiau nėko. Pacziu daigtu szitas dalykas yra su visai kitoniszkas: Rėdyboje yra po keliatą lenkiszku ponu, kuriems, generolui Potapovui Lietuvoje vieszpataujant, buvo pavelyta pirkti dvarus; prie szitu tai ponu ir pūlasi tie, kur nor nusipirkti dvarą; dvaras tampa nupirktas ir panūmūtas ant ilgo laiko. Taip elgiasi kaip lenkiszki ponai, neturį tiesos pirkti dvaru, taip ir žydai. Tokiu keliu superka dvarus ponu gudiszkos kilties, pasiėmusiu ant savęs nepasisėkusį jiems darbą kraszto apgudnimo. Szitas esybes kaip galėdami stengiasi iszvaryti. (Czia trumpa pralaida, kur kalbama apie gr. Tiszkeviczių ir apie padėjimą gudiszku cerkviu.)

„Už savo ukiszkas klaidas Lietuvoje ir Baltgudijoje Gudija užmokėjo jau ne vieną milijoną rubliu ir tukstanczius gyvaszciu. Vienok pasirodo visu szitu kruvinu prityrimu ēsant dar ne gana.“

Užmokės Gudija ir dar ne vieną milijoną, pridėsime mes nū savęs, jei Gudu virszininkai nesupras, kaip nesuprato iki sziolei, kad ne ant ponijos tur remtiesi ukiszka valdžia Gudu Lietuvoje, ne ant ponijos, kuri kaip putas ant vandens plaukia visados ten link, kur link puczia jas vėjas, bet ant milijonu prastos visatimės, kurios nei jokie „gudiszki Bismarkei“ neprivers atsižadėti savo prigimtu įpatybiu. Tegul-gi gudiszka vyriausybė pasistengia atkreipti savęspi priejautas szitos visatimės, iszpildydama jos lėtus reikalavimus dalykūse dvasiszko apszvietimo, pagerindama jos medegiszką buvį, praplatindama jos tiesas, taip kad Lietuvis nejaustu savęs savo tėvynėje po valdžia Gudu lyg po kokia spauda, kaip dabar yra, bet laimingu tėvynainiu, tada pats per savę isznyks Lietuvoje ir lenkiskas klausymas, szii baidyklė, baidanti Gudus jau daugiau nei pusę amžiaus. Visi-gi szitie uždraudimai lietuviszkos spaudos, uždraudimas žmonėms katalikiszko tikėjimo pirkti žemes, buti urėdininkais, uždraudimas vartojimo lietuviszkos kalbos sudūse, mokslavietėse etc. nesuszelps gudiszku reikalu Lietuvoje. Apszvieta žmoniū, ju medegiszkas buvis, teisybė, puls žemyn ir žemyn, kaip pūla ir dabar, bet ar szitas dalykas patvirtis vieszpatavimą Gudu Lietuvoje — tai kitas klausymas. „Gudiszkiems Bismarkiams“ reikia ir to minėti, kad žmoniū tamsumas visada gimdo tikybiszką panatismą, o suirimas medegiszko buvio ir žmoniū pavargimas neapykantą dėl tu, kurie jūs vargina, ta szaltą neapykantą, kuri nedūda žmogui ramumo, kuri kaip kada jį paverczia į žvėrį, su pasimėgimu geriantį kraują savo prieszininko. Užsilaikius-gi sziiandieniszkam daigtu pastoviui, gudiszka valdžia, teisybė, galės popėriūse raszyti, buk „viskas eina klotingai“, bet tegul tik pasikels kokia nūszalinė audra, kaip tūjaus pasirodys, kad visas szitas pasitikėjimas ant savo valdžios bei stiprumo buvo vieno svaicziojimu.

Plebėjus.

Gromatos isz Amėrikos.

II.

(Priemazga.)

Pirmoji vieta prideri istorijai jau tai dėl to, kad įzvilgis į praeitę visus mokina, jau tai vėl dėlto, kad „Gazėta“ mažai teturi kitu gana vertu rasztu. Skaitome apie „Pradžia arba

paėjimą narado lietuviszko“, surinktą paties rėdiko. Jo sąprotavimus czia trumpai suglaudžiu norėdamas, kad skaitytojas prisimintu tulus atsitikimus savo tėvu gyvenime, o prie to nurodysiu, kur sziaudien ir kitą kartą klydo ir klysta musu istoriju raszytojai. — N. 6: Sunku yra ką norint tikro pasakyti apie pradžia Lietuviu tautos; 10. amžiuje radę Lietuvius Lietuvoje rasztininkai ima jieszkinėti ju senovės buveinę, bet patūlaik ją tikrai dar nesurado. Narsumas ir drasa karėse pūszia tautą Lietuviu, tikinczią į savo Perkuną, Kovą, ir garbinanczią medžius, kalnus ir gyvates. Raszytojas atpasakoja žinomas ževerkas apie atėjimą Palemono ir apie pasiplėtimą giminės Dauszprungo ir kitu. Ant galo Lietuvei pasigavę ima į nagą Rusus ir vidužemiszkus Vokieczius. Ringaudas Vokieczius sutrupina pas Tiltagalę, Rusus pas Mogilną, o sukruzšęs Tutorius mirszta palikinas valdystę sunui Mindaugui. Szis atidavė savo brotainiams rusiszkasias žemes; brotainei-gi sugundinti rįgiszkiu Vokiecziu užsimetė atsikratyti nū dėdžio ir pasisziauszė priesz jį. Apspito Mindaugą prieszai isz visu pusiu, nės isz pietu griovėsi į Lietuviu szalį Darėlis galiciszkis, isz rytu brotvaikai Mindaugo, isz vakaru ir žiemio — Vokieczei. Mindaugas matydamas nebeiszspruksęs nū didelios bėdos, priėmė kriksztą. Bet tai netiko kryžeiviams, kurie viena vale kaisziojo pirsztus į valdymą Mindaugo ir nū jo ėmė didelias dovanas. — N. 7: Kryžeivei iszdygo Palėstinoje, kada auropiszkos valdystės muszosi su netikėleis už pavaldymą szv. kapo Jeruzalėje. Tūs tai kryžeivius Konrados, kuningaiksztis Mazavos, parsikvietė ant galavimo Lietuvos. Klabinant popėžiui daugybė žmoniū traukė muszti Lietuvininkus. Kad Mindaugui Lietuvą valdant begėdystė kryžeiviu susirpo, žmonės visur sukilo priesz tą begėdiszką zokoną, kurs avies kailiu apsisiautęs buvo gyvu vilku. Lenkai (Ziemovitas, k—tis Mazavos) prisidėjo prie kryžeiviu, bet ties upę Durba 1281 m. gerai prasikiszo kryžokai. Kad isz lauko pusės karė geraisėkėsi, Lietuvei savytarpyje susivaržė ir tūmet tai tapė pasalei nužudytas Mindaugas su savo sunais. Rasztininkas toliaus eidamas į pėdas Norbuto pasakoja didelį jukinį, aulinkui Lietuvoje įvykusį, iki ant galo pasikelia Liutavaris eirogaliszkis aplink 1291 m. Vokiecziams nevisai karė su Lietuveis vyko, tiktai „latrunculi“ įpuldami graibstė, ką galėjo, parubežėse. Viteniui, sunui Liutavario, karė su Vokiecziais gerai sekėsi, jis iszgriovė pilį Skersniamunyje, Vokiecziu pasta-

tytą. Į Vitenio vietą pastėjo jo brolis Gediminas (o ne augintinis ar sunus, kaip klaidžei raszo M. T. ir daugumas kitu); szis perkėlė sostapilę isz Traku į Vilnių. Gediminui karės gerai vyko: Vokieczius sugrumė, daug įėdė galvą Rusams (czia vėl M. T. klaidžei pasakoja apie įėmimą Kyjavos ir daug kitu rusizsku szaliu). Gediminas gūdojo visus tikėjimus, savo vaikams leidė krikosztytiesi, pagūdė prekystę, leidė krikszczioniszkas bažnyczias statyti. M. T. ne teisingai pasakoja apie tai, kaip Gediminas pasiuntęs anas garsias apie savo norą gromatas imti krikosztą, nės sziaudien jau žinome aiszkei, kad tą norą įbruko į anas gromatas zokonininkai gyvenantieje Vilniuje ir jas rasiuszisiejelotyniszka. Gediminas|susidraugavo suLokėtku,Lenku karaliumi; Aldoną, jo dukterį, vedė Kazimėras Lokėtkaitis. Apie tai nugirdę Vokieczei persigando. N. 10.: Kad Gediminas gavo galą gindamas tėvynę, Lietuva tapė padalyta į 7 dalis tarp jo sunu; bet neužilgo visą valdžią pasisavino Keistutis ir Algirdis ir skaudžei suduskino kryžeivius pas Žėzmarius. Tūm tarpu kilo skersakiavimas tarp Lietuviu ir Lenku. Kazimėras pagavo Valyniją ir Padaliją, bet Algirdis ir Keistutis „kaip vilkai plėszdami ir pustydami viską“ (!) atėmė atgal, ką Kazimėras buvo pacziūpęs. Algirdis Padaliją gindamas sutrankė Tutorius pas Mėlinvandenį, užėjo Krimą, Smalenską. Tūkart vėl drąsei kryžeivei įszoko į Lietuvą ir pagavo į nelaisvę Keistutį, bet tas neužilgu isz ten pasprudo. Tūmi tarpu kryžokai sulaukę pagelbą isz Anglijos ir Italijos apgulė Kauną ir jį įėmė. Czia vėl su Lenkais tąsynės nesiliovė dėl anu rusiszkujų szaliu. Tūdu kuningaikszcziu augsztai iszkėlė vardą Lietuvos.

Kiti rasztai apie Lietuviu praeitę pasirodo kaip kad tąsa to pirmojo. T. ja. „*Sz. ĩubas Jadvigos, Lenku karalienės (!), su Jagėla, k-cziu Lietuvos, ir sulanczjijimas Lietuvos su Lenkais.*“ N. 1.: Kad Jadvyga mirus tėvui Liudvikui apėmė Lenku sostą, Jagėla pasigarsino ją norįs vesti ir pats priėmęs krikosztą apkrikosztysęs Lietuvą ir ją prilipdįsęs prie Lenkijos. N. 2: Lenkams smarkei patiko tokie pažadai Jagėlos ir jie tūjau nusiuntė pasiuntinius į Lietuvą ant susisznekėjimo. O Jadvyga, mylėdama austriszki Vilių, labai raukėsi, bet ant galo suderėjo dėl gero tėvynės nutekėsentis už Jagėlos. Szis atvyko į Krokavą su daugybe lietuviszku ponu, ten apsikrikosztijo ir tapė apvainikūtas 1386 m. Ir ką jis Lietuvai gero padaręs? Tūjau ėmęs naikinti (!) lietuviszką tikėjimą ir krikosztyti bureis žmones, priviliotus viso-

keis „kaspinais, poteriukais, žibuczeis dėl mergu ir moteriu“, „czebatais ir kailineis“. Pastatė Vilniuje ir kitur bažnycias, pakėlė Andrėjū Vasylių į vyskupą. O Jadvyga pastatė „Kolegium“ dėl apszvietimo Lietuviu ir pritaisymo į kuningystę (Pragoje), taipo-gi daug ligonbucziu dėl vargszu įtaisė. Už tai Dievas atmokėjęs jai rodydamas, stebuklus(!), k. a. Bucziaus mēste vienas ligonis, kurį Jadvyga norėjo gydyti, pragaiszęs isz jos akiu; o kitą sykį jai besimeldžiant priesz kryžių iszganytojas prakalbėjęs(!).

Kitas tos paczios rugszties rasztas yra n. 9.: *Kazimēras Didelis* (ažūt Didysis), *Teisingu vadintas*.“ Mirus Jagėlai, kad jo vienas sunus rado galą aplink mēstą Varną, Lenkai kvietė antrąjį jo sunų, Kazimėrą, ant sosto; tas ilgai atsisakinėjo, bet po daugel „turgu ir barniu“ nuvažiavęs į Krokavą apsvainikūdino 1447 m. Lenkai ant jo skundėsi už tai, kad jis perdēm Lietuvą mylįs ir ten vis sėdįs, o Lietuvėi rugojo, kad jis pavelyjo Lenkams apimti tulus Lietuvos skriczius. Kazimēras, matai, norėjęs, kad abidvi genti „gyventu kaip viena“. Namėj taip besibariant Turkai atēmė nekurias szalis. Kazimēras ilgai kariavo kryžeivius, kurie skriaudė Pamarėnus; ant galo į 14. metą karės laimėta nū kryžeiviu Pamarį, Varmiją ir kitas szalis, o likusieji kryžeiviu krasztai teko į užziurėjimą Kazimėro. Besimuszant su kryžeiveis, žmonės Krokavoje supūlę nugalavo poną Tenczinską už tai, kad jis drįso apdaužyti vargužį kalvį. Tai pakėlė didelį piktumą tarp ponu, ir karalius turėjo skaudžei koroti mēsczionis. Kazimēras buvo prasto budo, mėgo vargužius ir jūs pats lankydamo. Apsakyta pasaka apie aną vargdienį, kurs priēmė į nakvynę persitaisiusį karalių; szis už tai neszė prie krikszto sunų ano vargszo; o kad vaikas paaugęs, atidavė jį į mokslus, į akadēmiją, kurią vaikis pabaigęs paliko kanauninku. Kita pasaka szneka, kaip nuskausti žmonės pasigūdė Kazimėrui, atkerszyja ponams tūmi, kad jiems akyse karaliaus iszkarszia kailį. Ant galo, kad Rokiczana, „gaspadinė“ Kazimėro, nugriaudino namus vieno seno kareivio, tai sziam pasigūdžiant Kazimēras namus atstatydino ir nukaltusią Rokiczaną, kurią jau-jau tiekėsi vesęs, pavarė nū savęs.

Isz tu rasztu matome, kad jie yra rasztyti vyru ne visai gerai isztyrusiu praeigą musu tautos, ir lengvatilkiu ir ne kritikiszku, visokia medega padūta kronikose ar kitose knigose jiems tinka dėl pastatymo taip iszkilmingo praeitės rumo. Bet tas rumas

gailu kad papūsztas vien mažne pasakomis, korėmis, stebuklais, o podraug iszkaiszytas daugybe klaidu. Negalime sakyti, kad norint szapelis butu prisidėjės nauju žiniu prie visiems žinomu sąprotavimu Norbuto, Kraszausko. Už tai tie rasztai musu istoriskos raszliavos nepadaugina. Jie tiktai — sąszlavos.

Lietuviams pasznekėjės apie ju tėvu praeitę, M. Tvarauskas dūda tulas žinias ir apie gyvenimą Lenku, visai sutikdamas su savo užddute. Tas žinias randame sukrautas į „*Vakarus po liepos*“, kuriūs laiko senas, kliszakojis kareivis Lenkas ir pasakoja vaikams apie atsitikimus savo ir ju tėvynės Lenkijos. Numeriūse 4, 5, 6, 8, 10 ir 13 skaitoma daug pasaku apie Popėlius Vandas, Piastus ir kitus nevydonus, iki ant galo ans pasakiszkas medis užlužta mirsztant Boleslavui narsiamiam.

Nesakycziau nėko, jeigu rėdikas trumpai butu paraszės istoriją Lenkijos, už tokią istoriją Lietuvei jam butu galvą nulenkę; bet szį sykį jis placzei pradėjo, o prie to nėkam vertus daigtus pasakoti.

Gretomais su pasakomis isz praeitės Lietuviu ir Lenku patilpo į „Gazieta“ trjs kiti rasztai, kurie įtraukia tą laikrasztį į dalykus tikėjimo. Aurei mes matysime, kad tas laikrasztis yra paszvēstas ne mokslams, bet dalykams katalikiszkumo; kaip įžengą į tą dalyką, padaro rasztai apie „Dovydą, karalių Žydu“, apie „Persekiojimus Dijoklecijono“, ir „Rymiszką „Kolosseum““. Patalpinu įturį tu ir kitu rasztu dėl to, kad visi žinotu samprotavimą raszytoju, ir kad asz ant tikru, parodytu atsitikimu stovėdamas aurei galėcziau padaryti tulus nusprendimus gana praktiszkus.

Dovydas, kaip pasakojo „Gazieta“ n. 6, pastojęs karaliumi, pamusza Pilstėnus, įima mėštą Jabuzą ir praminęs jį Jeruzale jame apsigyvena. Jis paraszė psalmus (ir už tai yra laikomas už szventą, norint biaurei nedorai gyveno, kaip tūjau pamatysime). Kad D. užmuszė Uriją ir vedė jo paczią Betsabeą, pranaszas Natonas Dovydą nž tai graudeno žinomu prilyginimu apie žmogų turintį 99 avis, kurs užmuszo savo artimą dėl to, kad atimti nū jo paskutinąją ir vienaitę avelę. Priesz tėvą sukilo Ebrone sunus Absalomas; tėvas norint isz Jeruzalės iszvytas, nugalėjo vienok sunų girėse Epraimo, kur Absalomas ir galą gavo. Į senatvę Dovydas negalėdamas „suszilti“, gulėjęs su „gražia mergaite Abizai“!!! Palikinas į savo vietą Salamoną. D. pasimirė karaliavęs 40 metu.

N. 12 — apskatinējama, kad kataliku bažnyczia ģgavusi savo spēkā gadynēje persekiojimu. Smarkiausei-gi spaudēs Dijoklecijonas, kurs isz sunkaus vergo įstojēs į kariauną, pasikēlē į vadovą, o mirus cēsoriui Karynui pats apsiszaukdino cēsoriumi. D. pasidalijo vyriausybę su Maksimijonu, kilusiu taipo-gi isz prasto kareivio. Abudu buvo „tamsus“ ir smarkininkai. Isz pradžios vieszpataujant D—ui visi džiaugēsi taika, bažnyczia labiausei rytūse greitai sklydo. Vadovais buvo plētime krikszczionystēs tūlaik Bazylisus ir Grēgoras. Sostapilēje Nikomēdijoje daugybē ponu, pati ir keliatas vaiku D—o tapē krikszczionimis. Naujos bažnyczios visur buvo įtaisomos. Bet „gubernatorei“ D—o patiliomis daugias vargino kriczczionis, k. a. 285 m. Egējoje nužudē Klaudiju, Asteriju ir Neoną. Maksimijonas liepēs į 6000 kareiviu vienu sykiu nugalūti. Tai jau buvo pradžia anu baisiu vēliaus įvykusi persekiojimu. (Pabaigos nēra).

Ant galo apie „Rymiszkā „Kolosseum““. — N. 11: 590 m. Grēgoras popēžius dūda pasiuntiniams Justinijono saują smilcziu suvyniojēs į skepetēlē kaipo atminimą daugybēs kankintiniu, nužudytu tame dideliame, senoviszkame rume. Praslinko tiek amžiu, o murai to rumo iszliko ir kiekvienam primena anūs baisesius laikus. N. 12: Tą rumą pergālėjo kryžius. Rymēnu lūszos reikalavo tukstancziu auku, nebuvo dienos kada į „*spoliarium*“ (lavonbuti) nebutu kedenta daugybē nelaimingu. Lūszos trukdavo nū 10 adynos rytą iki tamsai. Kaip kada visi žmonēs isz „*vivarium*“ viena diena gaiszo; tie-gi žmonēs buvo ar belaisvei gladijatorei ar krikszczionys. Pagal Eutropą (IX. 10) Tytas pastatydinēs Ryme ampitejatrą 5000 nužudē. Vienas pasparnūtas turējo lēkti, o kad perilsēs puldavo žemyn, jį žvērei sudraskydavo; kitas turējo savo ranką svilinti ant ugnies; arba vėl statē į kovą žmones su suarzdintais ir kankynēmis įszizintais žvėrimis. Pagal Heridjaną ir Lampridjū, Komodas eida vēs pats užmuszinēti gladijatorius, ir kad ju 1000 nužudē, pastatydino savo paveikslą į vietą Saulēs dievaiczio su paraszū: *Mille gladiorum victor*. Gladijatorei taisydavosi į muszij medincis ginklais, o kad iszgirsdavo balsą trubos, apmainydavo medinį bruklį į geležinį ir czia prasidēdavo myriszka musztynē. Parpūlus gladijatoriui, jeigu žiurovai nulezdavo žemyn didįjį pirsztą, tai buvo ženklas, kad jį reikia palikti gyvu; o jeigu iszkēlē pirsztus suszukdavo: *recipe ferrum*, tai nelaiminga auka turējo

mirti linksmai, o jei ne, tai myrį pagreitindavo. Taip žmoniszkumas buvo sudilęs žmonėse anos gadynės, jog sukruvintą kuną liepdavo badyti ir kapoti, ir žiurovai „putodavo isz piktumo, jeigu apniktojas negana greitai užmusedavo savo prieszininką.“

Visūtinai nužiurint, tai isz visu istoriszkujų rasztu szis paskutinysis yra geriausias; jis bent dūda tikrus atsitikimus ir iszveda aiszkią mąstį. Nugailėtina, kad nėra daugiaus tokiu rasztu „Gazietoje“. Kitos-gi istorijos — tai suglaudimas pasaku, kuriu plikas apsakinėjimas — kam tie daigtai akvyi ir kiek turi verczios!?

Jau sakiau, kad „G. Lietuviszka“ yra kuningiszku rasztu. Už tai nebus pro szalį pasižiurėti, ką-gi iszmingo ir nauديو patalpinta isz tikėjimo dalyku.

Augustynas Zeytz'as zokonininkas szv. Pranciszkaus, raszo n. 11. apie „Sodomą ir Gomorą“. Norint visi tą pasaką žino, bet negaliu mąstį rasztininko neatpasakoti gana trumpai. Žmonėms pasiplėtus po patapui („Gazieta“ tiki į visus stebuklus ir bibliszkus tvanus), kada Dievas Nėjui pažadėjo szvietą nebespelgsęs tvanais už nudėtas, szvietas ėmė paleistuvauti, labiau-sei-gi tai darė gyventojai Sodomos ir Gomoros. Baudė jūts Lotas, sągyventojas, bet tai nėko neprisidėjo. Dievas „pats atėjęs (!) pas Abraomą“ skundėsi (!) ant tokios bedievystės ir ketino visus gyventojus isznaikinti. Abraomas ėmė su Dievu „derėtiesi“ (visai žydiszkas budas!), ir Dievas pažadėjo mėstą iszlaikysęs, jeigu jame rasis penki dori žmonės. Dievas perspėjo gyventojus siųsdamas du aniolu (!), bet tūdu sutiktu akmenimis tiktai Lotui įsakė, idant prasikraustytu anksti isz mēsto vedinas paczią ir vaikus ir nesidairytu į užpakalį. Kad ėmė ugnis kristi (!) isz dangaus ir deginti gyventojus ir ju visą labą, kilo trenksmas ir klyksmas, pati Loto bėgdama žvilgterėjo atgal ir — pavirto į druskos stulpą. — Sziantdien, toliaus szneka minėtas brostvininkas, ne geriaus atsitinka moterystėje, visi plaukia begėdystėje „kaip vėžys po vandenį“, o kas pikcziaus: juk ir pirm palaiminimo bažnyczios. (Skaicziau, kad Lietuvei Amėrikoje jau apsibranta ir su vyresnybineis szliubais. J. Szl.) Pacziūtam vyrui, nors yra pavelyta „degti“, bet ir czia turi buti vėra ir užlaikymas, ir per spavėdę reikia kuningo pasiklausti, ar neperdedas Sziantdien, gird, tokie paleistuvei cidami spavėdėn, mala liežuviu, „kaip szū kad suka su vūdega“, visaišp maiszydami kalbą, idant kuningas ju nesuprastu ir ne-

antkrautu diktos metavonės. O tokie kad numirszta, eina „staczei į dugną“ (!) pragaro . . .

Toliaus eidami randame „Memento mori“. N. 2: Ryme gyvenęs jaunikaitis, gana pasileidęs. Jis pavaldė nū tėvu didelius turtus, bet neužilgo jūs prarado. Vienok Dievas susimilo ant jo — jis nuėjo spavėdėn; bet nēkaip nenorėjo prisiimti, nei poterius kalbėti, nei badūti, nei-gi davinėti paszalpos vargszams kaipo metavonę už nudėtas. Tada kuningas jam įdūda žiedą su paraszu „memento mori“, liepia gailėtiesi už prasiradimus, minėti apie myrį ir kitą metą į tą patį laiką grįžti spavėdėn. Kitą metą, kad jau susimetavojęs, jaunikaitis atliko spavėdę, kuningas jam davė auksinį kryžių. Kuningu-gi tūmi buvęs Pyjus VII. Taip ir visi žmonės turētu metavotiesi ir taisytiesi laiku myriop. N. 3: Ir gerasis, ir tas turi bijoti myrio; o ką-gi besakyti apie nedorėlį? Pilipas III., karalius Ispanijos ir daugybė kitu gailinōsi mirdami, kad nēko dēl duszios nedarę. Kaip-gi reikia pasitaisyti ant to myrio, matysime isz alegorizkos pasakos. Tolimoje szalyje Petras gavo nū karaliaus valdyti dvarus; karaliui nebesikiszant į tą dalyką Petras tarėsi pats ēsas didiku, pasirinko į draugus Pratazą, Szimaną ir Madėstą. Madėstą jis ne labai mylėjo ir tankei jį nuskriausdavo, bet už tai su Pratazu ir Szimanu jis kėlė pokilius, ir turtus pravarė nedarydamas nēkūmet rokundos. Szit nelukėtai karalius pareikalavo nū Petro rokundos. Petras matydamas striugę pūla prie Pratazo ir Szimano praszydamas užtarimo, bet tūdu Petrą apjūkia ir jam nugarą atsuka. N. 4: O Madėstas pats nekvecziamas atėjo Petrui į pagalbą, apgnė jį akyse karaliaus, ir Petras palikęs vietoje laimingai toliaus gyveno. — Ką-gi ta pasaka reiszkia? Petru yra kožnas žmogus; Patrazas — tai jo piningai ir szvietiszki daigtai; Szimanas — tai giminės, o Madėstas — tai dorybė. Kad mirsztantį žmogų apleidžia viskas, dorybė pas jį palieka ir jis nusinesza ją į aną gyvenimą kaipo savo užtarytoją. Taisykitėsi visi į myrį, melskitėsi už kitus, o kiti melsiesi už jus. Memento mori — o busi iszganytas.

Jau mums gerai pažįstamas brostvininkas Zeytz'as raszo n 1. apie „Bilijuszą“, ir czia mes iszgirsimė tikrai stebuklingus daigtus. Klausykitėsi tiktai. Bilijuszu metą vyskupai gauna didesnią valę ant atleidimo kalcziu. „Tose dienose žmogūdžei, vagys, padeglioczei ir t. t. gauna atleidimą ir dovaną kaltybės,

arsžiausieji pasiradimai juk nepakutavojami yra atleisti, jeib tiktai prasiradėlis iszpildytu kondycijas (įtartis) dėl įgavimo to atlaido; iszpildymas to yra visai mažas, nės tiktai 3 bažnycias reikia aplankyti su taja intencija, dūti kokią paszalpą vargszams, kas gali atlikti spavėdę, tai ir viskas.“ Szįmet (t. e. 1879 m.) jau turime paskutinį mėnesį Bilijuszu, už tai suskubkite, brolei, kas norite gauti iszganymą, atlikti tai, ko reikalauja bažnycia.

N. 2. „Gazietos“ randame antrą rasztelį apie Bilijuszu atlaidus to paties dorininko raszytą. Pas žyodus, sako jis, Bilijuszu metą žmonės laimėdavo medegiszakai; szią gadynę gauname tiktai dvasiszką naudą. 1300 m. Banipacas VIII. aplankantiems kapus apasztūlu Ryme pažadėjo didelius atlaidus, ir tai syki vieną į 100 metu. Klemensas VI. 1342 m. sutrumpino laiką ant 50 metu; Urbonas VI. 1389 m. ant 33 m., o Banipacas IX. leidė atlaidus laikyti kožnoje bažnyccioje; ant galo Povilas II. ir Sikstas IV. priskyrė Bilijuszus kožną 25. metą. Levonas XIII, sėdęs ant sosto apdovanojo szvietą „netikėtu“ Bilijuszu. Czia „katalikas, kurs tame laike atlieka spavėdę ir priima szv. sakramentą, gauna dovanas ant szio szvieto ir amžiną gyvenimą danguje . . . , jeigu butu taip laimingas ir galėtu po tokios spavėdės numirti.“ Taigi jau pasibaigiant Bilijuszu visi skubėkite gauti anūs atlaidus, kadangi nežinote, ar besulauksite kitus Bilijuszus!

Palikini tūs pažadus dangiszku linksmybiu be tolimesnio apsznekėjimo pažvelgkime į dangiszkas galybes, kurias tuli žmonės pamato ant žemės arba jas ir patys įgauna. Noriu pasakyti — apie stebuklus. „Gazieta“ pilna stebuklingu atsitikimu taip pat kaip kad vaidintuvė musu Lietuviu. Jau skaitytojas žino apie stebuklus Jadvigai pasirodžiusius, bet czia randame kitus ne menkesnius. Tiktai atverkime ir skaitykime „Žyvata šv. Vyto“ n. 15. Ulas, pagonis, plaka savo sunų Vyta už tai, kad jis apsikrikszytyjo. Nugirdęs Valerijonas apie tai, ėmė tėvą graudenti už negerą užauginimą vaiko. Tėvas mylėdamas vaiką norėjo atitraukti nū tikėjimo į „mirusį žmogų“ ir „žydu plaktą“. Bet Vytas tėvo neklausę, tiktai per savo maldą ligoniams sveikatą teikęs, neregėi pažiūrėję, velnei isz žmoniū bėgę szalin . . . Valerijonas paszaukė atkaklų vaikį pas savę ir nuplakdino jį; bet kad dar daugiau baudėsi jį plakdinti, tai plakėjams (liktoriams) rankos nudžiuvo, ir Valerijonas pajuto baisų skaudėjiną savosiose. Kad Vytas visus atgydė, Valerijonas įsakė

tėvui, kad sunų atitaisytu. Viena kartą namus Ulo apszvietė neiszpasakoma, dangiszka szviesa, ir Ulas apako. Aukavo Jupiterui ir Vestai, bet nepagijo; sunus-gi jį tūjau pasveikino. Vytas tūmet teturėjo metus septynerius. Madėstą Dievas pasiuntė, kad Vyta išzvežtu isz namu tėvo. Sziūdu prisiartinusiu prie marės rado aniola, pasivertusį į styrininką, tas jūs nuvėžė iki Alektros; czia Madėstas ir Vytas, iszlipusiu isz valties, pasiekė Silerio upę, kur ėmė gydyti įvairius ligonius ir daug ju apkriksztyjo. Kad velnias apsėdo sunus cėsoriaus, szis atjieszkodino Vyta. Vytas savo atkaklia kalba įpykino Dijoklecijona. N. 16: Velnias per maldą Vyto spruko laukon isz sunaus cėsoriaus ir „iszeidamas užmuszo daugumą netikincziu“. Cėsorius Vyta prikalbinėja, kad aukautu dievams.

Norint galo tos pasakos nerandama, vienok gana jau ir to, ką apsakiau, kad matyti, jog tokiu szventu gyvenimai taip pat yra pilni stebuklu kaip anos pasakos isz „Tukstantis ir viena naktis.“ Stebuklus apskaitome netiktai senūse amžiūse, bet szit ir nesenei yra atsitikę. Tiktai dibterėk į rasztą „Dievo neprigausi“. N. 3: 1789 m. Prancijoje, girdi, buvo revolucija, kur nužudyta tukstanczius nekaltu žmoniu, patį karalių ir karalėnę, daugybę kuningu nuzurdyta ir apgrobstyta turtingūsius. Tokie žmogžudžei norėjo apnikti vieną kuningą, bet tas mokėdavo taip nū ju pasislėpti, jog jį ir jo turtus nekūmet nerazdavo. Nemitę kratytojai papirko szinkorių, kad tas nugirdytu kuningą. Szinkorius taip ir padarė. Gerai atsitraukęs vyno su kuningu, parėjo namon ir vidurnaktyje, kada kratytojai atsi bastė, jis apsimetė liga ir pasikvietė kuningą; bet kad atėjo kuningas neszinas p. Dievą (kaip sako musu žmonės), rado szinkorių isz tiesu mirus. Subėgo kratytojai, bet pamatę nelukėtą atsitikimą (stebuklą!) atlėzo ir paleidė kuningą nėko jam nebedarę.

Tokios pasakos primena man stebuklus, apie kuriūs musu piemenėlei mažne virpėdami szventomis dienomis pasakoja vienas kitą gazdindami. Jeigu, girdi, misziu metą ką dirbsi, ar szakas laužysi, ar į medžius kabinėsiesi, ar brajysi — tai nepajusi, kaip tav ant sprando žaltys striktelės, apries visą kaklą ir priaugęs tavę smaugs. Czia, sako, nebeprisidės nei akzortos kuningo!

Jau kad sykį sznekama apie stebuklus, tai pridursiu ir asz nū savęs vieną žodį apie savo paties stebuklingus regėjimus

ir dūsiu jiems paaiszkiniņā pasitikēdamas, jog tokiā pradžia turi daug pasaku apie stebuklus.

Augau namūse tėvu labai Dievā mylincziu. Motyna manę ir mano brolius įgraudendavo pasakomis apie nekaltā motynā Dievo, apie karczias kanczias Iszganytojaus szvieto; ji apsakinėdavo mums gyvenimus szv. Roko, Jono, Petro, Izidoriaus ir daugybės kitu szventuju; ant galo įkalbinėdavo, kad mes mels-tumēmėsi, badūtumėme, vargintumėme laiku kunā ir taisytu-mēmėsi į kovā su velniu... Už tai ne stebuklai, kad asz jau septintūse metų savo amžiaus buvau apsikabinėjęs rožanczeis ir szkaplėreis ir įsiraszęs į įvairias tikėjimiszkas draugystes... Kalbėdavau kas dieną daug poteriu, skaitydavau „Gyvenimą Genavaitės“, „Žyvatā mukos p. Jėzaus“, o labiausei „Bromelį“; ant galo badūdavau tankei ir nūszirdžei. Kad taip mano kunas vargo, o vaidintuvė buvo pripildyta vaizdais pragariszku kancziu ir velniu, žmogų sekiojancziu ant kožno žingsnio, nebus nėkam įstabu, kad vienā sykį manę miegtantį du velniu sugreibusiu tempė į alkā ant nuskandinimo ir nugramzdinimo į pragarā; o antrā sykį regėjau vaizdā vilnizskės motynos Dievo gyvai gyvā, paspindusį neiszpasakomoje szviesoje, ir ta motyna Dievo meilingai į manę suklupusį žiurėdama tarė: „Vaike, metavokiesi, jei ne, tavę korosiu.“ Kad pirmasis sapnas manę pergandino, tai gali, skaitytojau, numanyti, jog antrasis man įkvėpė drāsa, norint motyna Dievo manę žadėjo koroti. Asz tariausi tapęs pusėtinaį szventu — tai vis papasakojau savo tėvams, kurie, jei gyvi tebėra, gali mano žodžius patvirtinti, ir nuėjęs spavėdėn kuningui apie tą regėjimą pasakiau... — Ar-gi neaiszku, kad, jeigu asz bucziau tūmet buvęs suaugęs, bucziau galėjęs įvairias paskalbas apie savę paleisti, o žmonės butu į mano szventumą tikėję, kaip kad jie tikėjo į stebuklus, nesenei buk matytus ir visu menamus, aplink Beisogalā, Krakius, Eirogalā ir kitur. Lietuvei yra permēr tikingi, ju vaidintuvė viena pradžia kovoja tai su velniu, tai vėl gauna pagalbā nū aniolo sargo — ir nū tai tie žmonelei tiki į jeib koki atsitikimą. buk jis esās virszupriegimius (supernaturalis). Visi stebuklai yra apreiszkiama, ir tai vienaitinaį teisingai, keliū gamtiniu, medegiszkaį dvasiszku (psikologiszku), veikiant norint akims nematomoms, tai bent protui suprantamoms gamtinėms galybėms. Nėra virszupriegimiu stebuklu.

Kad stebuklai yra matomi ir padaromi, tai jau regimai

szventi žmonės gali atspėti į ateitę. Szitai suprantama pradžia pranaszavimams. „Gazietoje“ randame įvairius mencius tu pranaszavimu. Laikas dabar apie jūs isztarti žodį ar antrą.

Pradedame nū pranaszavimu liecziancziu tikėjimą — „*Practicos Michaldos, karalėnės isz Sabbos*. I. Michalda keliavo į Jeruzalę 573 m. (!) pas Salamoną, kad pamatytu jo gudrybę. Kaž ji sznekėjo su Salamonu, tai tapė suraszyta į 9 kningas, kurias Sibilė Kumana (!) nuneszė Tarkvynui Priskui (sic!), septintam (sic!) Rymo karaliui, ir siulė, kad pirktu; kad tam pasirodė prekia perbrangi, Sibilė sudegino 6 kningas ir už likusias 3 gavusi, kiek norėjo, piningu pasitraukė szalin — ir papūlė į nelaisvę Babilonijoje. Michalda isz Aprikos atkeliavusi 244 myles perbrido brastą per Cedrono upę (!), norint ten buvo lieptas padėtas, įlipo į Alyvu kalną ir ant Kalvarijos pūlė ant keliu sakydama, kad ta vieta paliks szventa iki pabaigai szvieto. Atvykusi į Jeruzalę ji pasveikino Salamoną, jam didelias dovanas davė, 129 centnerius aukso, ir balsamo szaknis, kurias Salomonas tūjaus perdiegė į daržą Engaddį pas (!) Jeruzalę. Tūmet ji pasakė S-ui, kad jo karalystė taps į dvi dali padalyta, kad jo žmonės bus isztremti į nelaisvę, kad žydai Kristų nukryziavosę ir kad medis dėl kryžiaus ėsas ans lieptas, per kurį ji nedrįsusi eiti. Rymėnai ant galo paimsę tą krasztą ir iszardysę Jeruzalę. Įtikėjusieje į Kristų bus persekiojami. Kristui mirus saulė užtems, skirsiesi ūlos, marės pasikels isz gilumos, numirusiuju daug prisikels, ir Mesijoszius su įtikėjuseis į jį iszgabens isz *priegaro* burius duszių į dangų. Tikėjimas į Kristų pasklīs per visą szvietą, sostas isz Jeruzalės persikels į Rymą. Sudo diena ateisenti, kada szviete bus dideli karalai ir kada Jeruzalę valdys pagoniszkas cėsorius. Į 2000 m. g. Kr. karalius saulėlydės apims szv. vietas, atsiras netikėtai turtai, žmonės papiktės; du pasiuntiniu Dievo atves visus į tikrą tikėjimą ir bus — viena avidė. Tada jau galas bus, Dievas kankins piktūsius, o palaimins dorūsius. — II. Antrasis-gi pranaszavimas Michaldos buvęs toks. Karaliaujant Tarkvynui Priskui, Rymą įims jo prieszininkai, karalius pats įtikės į Mesijoszių. Į 1200 m. g. Kr. karalai sustos vienas priesz kitą, ponai ir žmonės užvydės laimės vienas kitam. Azijoje, Aprikoje ir Amėrikoje (!) bus žemės drebėjimas. 1400 m. pasirodys liepsnūta žvaigždė, per 4 metus smarkaus karė ant sausumos ir szlapumos, o aplink 1465 m. žmonės didelei pasileis, tėvai sustos priesz vaikus, kuningai

priesz žmones ir antraip, druktasis bus ponu, netikystė gaus virszų. Kils pavėtrė, tvanai, badai, karės; kožnas sotinsis krauju artimo, „lupos kitaip sznekės, o szirdys ir mislys bus visai kitokios“. Vargs bėdžius, kuningai sukils priesz popėžių, mergystė bus panėkinta. — O kūmet $\frac{1}{3}$ dalis szviete prapuls? paklausė Salamonas. Michalda atsakė, 1) kada žmonės įsikas į žemes ant 300 sieksniu jieszkodami rudžiu, 2) kada prekystė bus varoma tarp visu krasztu su dideliu apgaudinėjimu, 3) „kada bus raukos trumpos ant davimo, o ilgos ant ėmimo“, 4) kada Rymas atsimainys dvasiszkaime stovyjelir sudūse, 5) kada vakaru karalius neturėdamas karaliszkos karunos, įims daug krasztu, daugis apelis savo szalį, sudžios paperkami ir melagei, suraszytas bus skaitlius žmoniu, kils marai, karės — ir iszmirs $\frac{1}{3}$ dalis szvieta. — III. Ant galo treczias įstabus pranaszimas. Michalda drebėdama ėnė sznekėti apie XVIII. amžių g. Kr. Žmonės pritrukę maisto, iszsisklaidys į visas szalis, gires ir pelkes pavės į ariamus laukus; bus 9 cėsorei ir 56 karalei. Viena karalystė bus dailiausia, ji turės daug kuningu ir dideliu mėstu... Svetimi karalei, kad ateis, *uždraus tėvu kulbą sznekėti*. Kuningai bus neapkcncziami. bažnyczios ardomos. Kad geras karalius aname kraszte rupinsis apie žmones, jis mirs ir „numirusį žmonės turės už gyvą“. Bus penkeriopa kariauna dėl nuvarginimo žmoniu. Tėvai atidūs paskutinį sunų į karę. Darkysiesi aptaisūse vyriszkei „galvas savo rėdys nelyginant kaip pelėdos, o per plaukus nebus galima pamatyti akiu. Moters pusiau apnūgintą kuną dūs pamatyti. Ant galo pradės moters vyriszkus rubus vilkėti, pradės kirpti plaukus arba puikei jūs szukūti.“ Už tai Dievas pasius marus, užgrius mėstai, kunai mirusiu ant lauko tekszos. O pirm to viso bus ant žemės 12 ženklų: 1) szventą dieną žmonės dirbs sunkius darbus, 2) vaikai 14 metu ves paczias, 3) negirdėtos pramonės pareis isz svetur, 4) maža ukė nesz didelį pelną, 5) žmonės mylės melą ir turtus, 6) pardavinės namus ir laukus už didelį prekį, 7) pustynės pavirs į ariamus laukus, 8) mokeszczei bus neiszpasakyti, 9) veselijos ir pokilei bus keliami gavėnėje (!), 10) žolę piaunant didelis sniegas nukris, 11) skėrei (szaranczei) nū rytu į vakarus viską iszplendės, ir 12) medžei girėse nudžius — ir bus badas.*)

*) Kningutėje „Praractvos Michaldos, kar. isz Sabbos“ (Naujame Jorke, spaustuvėje M. Tvarauskio 1880 m.) randame tolesnią tąsą tu pranaszavimu: Bus, girdi, maisztai, kalėjimai

Jeigu jau tav, skaitytojau, nubodo skaityti tą czia labai sutrumpintą Michaldos pranaszavimą, tai kaip turėjo buti man nubodu jį isztisą perskaityti. Bet perskaicziau jį ir sutrumpinęs czia parasziau, norėdamas parodyti, kaip yra nėkingi kaip kūmet daigtai jau ir be to viso gana prietaringam musu žmogui įsznekami.... Bet czia ne pabaiga; pasižiovauk dar truputį skaitydamas puslapį kitu ir navatniu pranaszavimu. Ką tiktai girdėjei manę isztariant apie „baltąjį erelį“. O, „Gazietoje“ ir apie jį rasi daug žiniu. Rasztiiunkas n. 3. įvezdina skaitytojų į Karpatu kalnus — aną „slovėniską lopszį“. „Stebuklingi už tikrą yra tie Karpatai, ju virszunė labai yra augsztai iszsi-kėlusi. Ir nedyvai, kad ten dailu, nes tēu jau arcziaus dangaus (!), o prie dangaus. žinoma kad ir prie Dievo, duszia musu amžinai atsigrėžusi yra, kaipo magnasinė adata į žiemius“. „Pakalnėse persimainė žmonės prigimime, o kalnūse nėko neat-simaino, beveik tokie jau, kaip Dievas jūs sutvėrė, ir dėl to ne dyvai, kad ten taip džiugei duszia žmogaus keliasi prie Dievo.“

(Toliaus bus.)

Daukanto pravardė.

P. Szliupas (Auszra 1883 m. l. 255) pastatė klausymą, kokia turinti buti pravardė to musu raszytojaus: *Daukantas* ar *Daugkintis*. Norįs abidvi pravardi butu lietuviszki, bet mums

prisipildys. Kilš naminė karė tarp ponu, kareivių ir žmonių. Stojus tikincziam karaliui Turkai apsikriksztys ir 1896 m. žmo-nės bus turtingi. Kad artinsiesi galas szvietui, bus tokie žen-klai: 1) gyvūlei krauju prakaitūs, 2) tris kartus saulė tekės isz vakaru; 3) saulė, mėnū ir žvaigzdės raudonūs; 4) žemė daigtais degs; 5) kalnai ir pakalnės susilygins; 6) Antikristą gimdys Babylonėje zydelka, jis gaus daug szalininku ir užmuz du Dievo siustu vyru; 7) ateis Mikolas Arkaniolas, popėžius Petras II. Prie tu 7 ženklų prisidės 7 perkunai, kurie griaus per 7 dienas. Saulė aptems. Tūmet aniolas prikels Adomą ir Jėvą, Ablių ir Kainą ir kitus numirėlius. — — Toje kningū-ėje randame pri-durką — o tai polytikiszkus pranaszavimus. „Perpasakojimai kn. Morkaus Vernihoro ir kitu.“ IV. Lenkija suklupo, girdi, nės neiszstūrėjo savo pasiuntinystės, kuraja buvęs apgynimas krikszczionystės nū Turko ir apszvietimas mokslu visos Auro-pos (!). Bet ant galo szėtoniszka valdystė sutrupės, tėviszkė nū marės isz marės bus iszvadūta. Ir dar yra keli tokie pat pra-naszavimai apie atgijimą Lenkijos, kuri du sykiu kilšenti: pirma sykį suklupsenti, bet kad antrą sykį pasikels „baltasis erelis“, ateis jam į pagalbą „gaidys“ ir „voverė“....
Ar bereikia gardesniu jūku?!!....

rodosi, kad *pirmoji*, t. e. taip, kaip ją vyskupas Valancziauskis užrašė, bus tikra jo pravardė.

Mes žinome, kad Lenkai prisisavindami lietuviszkus žodžius suambryja jūs tokiu būdu, kad lietuviszka -a- ju kalboje į -o- perkeicziama ir vice versa. Taigi jeigu pats musu raszytojas isz lenkiszko pasiraszydavo „Dovkont“, tai aiszkei matoma, kad po -k- litera -o- isz lietuviszkos -a- paeina, ir czionai mes atrandame, kad jo pravardėje, isz dviejų žodžių sudurtoje, antras žodis *kantas* yra, nės tik isz lietuviszko *kanto* galėjo kilti lenkiszkas *kont*. Jeigu butu antra dalis pravardės isz „kentis“ (nū *kentėti*), tai lenkiszka ją perkeicziant, turētu buti „Dovkent, Dovkint“. Ir tikrai mums žinoma pravardė „Daukintis“ Biriku kaime, Telsziu pavietyje, kuri pagal būdą lenkiszko raszymo skamba kaip „Dovkintis, Dovkint“.*) Ne galima tada abejoti, jog musu raszytojo pravardė sudurta isz „daug“ ir „kantas“, kuriūdu žodžių kruvon sutraukdami gauname pravardę „Daukantis arba Daukantas“, t. e. daug kantūtas. Priekabės (supik-sai) -as- ir -is- pravardėse lygei tankei atitinkamos, ir kaip nū žodžio „keisti“ pravardė *Keistutis* ir *Keistutas*, taip lygei turime pravardes: Daunaras ir Daunaris (= daug naro), Dauturtas ir Dauturtis ir t. t. — Nū žodžio *kantas* žinomos mums pravardės *Kantelis*, *Kantūtas* (= Kontovt), kaimas *Kantaliszkei* (Kvietiszkė, Senpilės pavietyje), *Pakantaliszkei* ir k. Czia jau prigul žinomo garsaus galvinio, Karaliaucziaus universitėto propesoriaus, *Emanujėlio Kanto* pravardė, kurio *gyslose*, kaip pripažįsta patys mokinti Vokieczai**), *lietuviszkas kraujas tekėjo*.

Ir taip mes turime lietuviszkas pravardes isz dviejų žodžių sudėtas: nū *daug kentėti* — *Daukintis*, ir nū *daug kantu* — *Daukantas*, *Daukantis*. Abidvi pravardi ir randame isz lenkiszko raszomi: *Dovkint* ir *Dovkont*.

Ant klausymo: „kaip tai nū kanto arba kantu yra pravardė atsiradusi?“ butu taip lygei sunku ir taip lygei lengvu atsakymą dūti, kaip ant klausymo, ko dėl nū *auscros* pravardė žmoniu *Auscra*, nū gėralo *skinkio* — pravardė *Skinkis*, nū *žvaigždės* — *Žvaigzde* ir t. t. kilo.

*) Žiurėk: Alfavitnyj spisok zemlevladielcev Kovenskoj gubernii. Kovno 1882, laksztas 111 nn. 190¹—1906.

**) Skaityk: Archiv für Anthropologie Bd. XIII (Braunschweig 1881) p. 36.

Isz cziakiszko: „Tarp visu diletantu, lietuviszkai rasziusiu, pakilo Simanas Daukantas kaipo nenūalsus ir spartus darbininkas ant tos savo neartos ir neįdirbtos gentiszkos dirvos. Buvo jis bajorėlis, gimęs 1800 m. Skūdos kaime, Telsziu pavietyje, sziaurinėje Žemaitijoje. Paszventė kiaurą savo gyvenimą ir visus turtus dėl apszvietimo savo tautos prigimtoje kalboje. Jis buvo žmogus isz buvusio Vilniaus universitėto ir norint sėbravo su ana prakilnia lenkiszka jaunūmėne, kurios tarpe iszaugo Mickeviczius, jis visūmet savo tautą atskyrė nū lenkystės. Paraszė ilgą eilę lietuviszku knįgu, istoriszku ir ukiszku, o tai vis po svetima pravarde, ant kožnos kitaip pasiraszdamas, idant iszveizdėtu, jog „daug knįgu žemaitiszku iszeina“. Paminėtos „Slovník’e Naučný’am“ (cziakiszkoje konwersacijos leksikoje) knįgos be vardo rasztojus, apie auginimą apvyniu‘, apie bites‘, apie senovės Lietuvius‘ jo paraszytos. Petrapilėje buvo sekretoriumi ministėrijoje (kokoje?) ir sako iszleidęs visą savo turtą ant isztyrinėjimo ir kelionės po arkivus, ant knįgu lietuviszku, kurias tacziau maž kas skaitė, nėsa jis raszė tarmene įpatinga, sziaurės žemaitiszka, kitiems Lietuviams mažai suprantama. Užsitarnavo (dosloužil se) titulą „diejstvitelnyj statskij sovietnik“, o pasterus metus savo amžiaus pergyveno pas aitrų lietuviszką patrijotą Valancziauskį, Žemaičiu vyskupą. Numirė 1860 m. Papilėnūse (Popelany), Sziauliu pavietyje, palikdamas rankrasztyje kelis rasztus, tarp ju Lietuvos istoriją trejūse dideliūse polijantūse, kuri liudyja apie jo gilų mokslą ir karsztą patrijotismą.“ — *Yra tai žodžei d-ro Levopoldo Geitler’io*, propesoriaus Agramo universitėte, isz jo artikulo „Litva i Litvanė“, patalpinto mėnesiniame laikrasztyje „Osveta“, 1874. pag. 580. Kelionę jis Lietuvon atliko vasaroje 1873 m. — *Žinės apie Daukantą paeinanczius nū Valancziauskio!* — Daugel žodžiu, žodynūse Neselmano ir k. nerandamu, surinko isz Daukanto rasztu Geitler’is savo knįgoje „Litauische Studien“. (Prag 1875. p. 74—123). Szitoje pat knįgoje ant lakszto 74 minavoja Geitler’is sekanczius Daukanto rasztus: 1) Pasakojimas apej weikalus Letuwiu tautos senowie, kuri trumpai apraszia Simonas Daukantas, Rasztinikas, pilozopios Magistras. 1850. (Rankrasztis Kauno biblijotėkoje.) — 2) Budą Senovės Lėtuwiū Katnienū ir Zamajtiū iszraszė pagal senovės rasztū Jokybs Laukys. Petrapilie 1845. (Laksztu 12 ir 257.) — 3) Kningele apej žinias Draugistes Nuosituriejimo.

Petrapilie 1843. — 4) Prasma Lotinų kalbos, paraszę K. W. Myle. Petrapilie 1837.*)

Vienna, 6. kovo 1884.

D-ras J. Bs.

U ž p r a s z y m a s.

Vienas musu draugu raszo isz Pakurszės: „Jau antri metai, kaip mislyju ir storavojūsi apie lietuviszką draugystę, t. e. apie žemės pirkinėjimą akcijiszkoje draugystėje. Ta draugystė užtvirtita tapusi nupirks dvarus, didelius žemės plotus, o nupirkusi po mažus plotukus pagal mažuju žmonių iszgalę pardavinės. Tokiu budu pasidarys musu Lietuvoje daugiau žemės. Pas mus, Pakurszėje, daugybė dvaru tapė kartu kartus pardūti, ale jie visados isz vienu bagoczių rankų perėjo į kitu bagoczių rankas. Mažai piningu teturintieji ne-gauna žemės pagal savo iszgalę nusipirkti. — Pakurszėje ties Szēnbergu žemė labai brangi, užmoka nū 150—200 rubliu už desėtiną. Pas mus žmonės suspausti kaip sil-kės baczkoje, neįstengdami kur lauką nusipirkti per ne-radimą pritinkanczio žemės sklypō. — Matydamas suspaustus tokiu budu savo brolius užsiėmiau karsztai dėl savo broliu Lietuviu storotiesi; bet bėda man, kad toksai daigtas yra su didelia iszminczia ir dideleis piningais daromas. Nuėjau pas vieną advokatą, ta-sai praszė už paraszimą projekto 15 rubliu; pasiro-davojau su kitu, tasai reikalavo 50 rubliu; trecziasis 200, o ketvirtasis ir 1000 rubliu. Szisai isz Pane-vėžio ir rodosi ir protingiausei kalba: jisai žadėjo gale szito ar ateinanczio mėnesio į Petrapilę važiūti ir pasiteiravoti, ar gal buti toksai reikalas užtvirtitas.

Meilingi viengenczei užpraszo mi dūti žinę, ar rasi ir kitame kraszte musu Lietuvos daugiau tokiu draugu atsirastu, mylinczių savo tėvynę. Mano kraszte labai užszalę žmonės dėl reikalu savo tėvynės, isimylėję į degtinę, ipaczei nekurie valsczių virszininkai. — Tėvynės apszvietieji draugai man padės tame reikale, tą taip geistinę ir naudingą darbą ir užsiėmimą į kelią įvesti.“

*) Pas d-rą J. B. yra szita Daukanto knygėlė „Pamōkima kaip rinkti medinės siektās pargōldę isz Gudų kalbos i Zā-majtių kalbą Jonas Purwys. Petropilie ispaustas pas E. Pratzā. 1849“. Laksztu 48.

Adresas szito musu szirdingo vientauczio yra Auszros rėdystėje gaunamas. Butu velytina, kad kožnas tikras Lietuvis szitą svarbų reikalą nenuleistu ant vėju.

„Auszros“ rėdystė.

Spaudos kliaudos.

Auszros artikule „Tikriejie vardai nekuriu vietu Lietuvoje“ (1884 psl. 358) radau kelis apsirikimus; vietoje Traszkunai tur buti Troszkunai; vietoje Lidoki—Nidoki; Zelva—Želva; Vilkmėrgė vadinasi žmoniu kalboje Aukmėrgė, Ukmergė, Jukmėrgė; Zarasu keli paviečiai — Zarasu pavieczio.

Gromatu skardinė.

Szerengai. Tamstos pirmasis siuntinys atėjo į musu rankas. Szitie epigramatai taps patalpinti. Gromatėlė mus labai pradžiugino. Tamsta raszydamas kiek galima pasiremki ant tėvyniszko pamato.

L. S. Lazdinėliui. Tamstos „Atminimas tėvynės Lietuvos“ sulauktas; taps sunaudotas.

Jurgiui Lėgaicziui. Jusu gromatėlė atėjo; kam taip pykstate? Patėmykite, ką musu kaimynai ant musu sako. Kad kartais ir per asztrei pasakoma, ką daryti? Juk tropyjasi ir suklysti.

II. Vėbėriui. Prėnumeratas su 5 markeis atėjo.

Vingainiui. Tamstos abu siuntiniu su 8 rubleis apturėtu; musu laikrasztis taps taip tamstai kaip ir ant padūto adreso pasiųstas. Ir 4. numeris bus pristatytas.

Jonui Stirnai. Tamstos dvi žinuti isz Lietuvos atėjo; taps patalpinti.

Plebėjui. Tamstos korespondenciją isz „Kraj'aus“ gavome.

J. K. Dagiui. Tamstos atsiųstoji žinė isz Zemaicziu taps sunaudota.

Kaz. Strazd. Tamstai reikalautosios knygutės už atsiųstu du rubliu tapė pristatytos.

Antanui isz Bugnu. Tamstos giesmutės su žine atėjo. Pasi-naudosime.

Szerengai. Tamstos ir antrasis siuntinėlis su pasakėlėmis atėjo. Acziu.

F. V. Macziuliui. Jusu siustūsius 6 mk. sulaukėme; Auszra taps prisiusta, o kiti reikalautiejie spaudos daigtai jau senėi yra pristatyti. Dėkui už szirdingus ir pastiprinanczius žodelius.

T. L. S., Kaune. Tamstos „Naminė karė Lietuviu su žydais vagimis“ atėjo; taps sunaudota.

T. Linkiui. Tamstos dvi giesmeli su notomis ir vieną be notu gavome. Labai dėkui. Taps patalpintos. Tamsta gūdiəsi,

kad atsiųstuju rasztu iki sziol menkai tepatalpinome. Tamstai turime pripažinti, jog nū kitu giesmininku ėsame labai prastai sutvertu eiliu gavę, ir jog tuju eilės kartais su tomis tamstos nei susilygiti negal, ne vien budavonėje, bet ir įturyje. Vienok tai isz to atsiėjo, kad didžei daugybei rankraszcziu su giesmėmis priėjus, reikėjo isz dalies jau labai senei gulincziasias pirmiaus patalpinti, isz dalies ir pradėtusius ilgesničius pojėmatu užbaigti. Dabar, kaip tamsta jau pirmiaus nū p. Trupinėlio busi tyręs, yra talpinama „Byrutė“, kurios priemazgu laukiame. — Užmanymas pasirupinti augsztai mokītiems Lietuviams apie mērą musu giesmininkystės (eiliavimo) yra labai naudingas. Nekūrsai storavotojas apie tą dalyką žadėjo pasirupinti; mes to dėl ir tikime, kad tasai giesminikas (p. D.) savo pažadą veik iszpildys. Tamsta tik nepailsk ant pradėtojo, kad ir erszkė-cziūtojo, kelio eiti.

T. Linkiui. Priemazgą „Byrutės“ apturėjome. Acziu.

R. Sz., Petrapilėje. Tamstos atsiųstą rasztą, sudėtą mergaitės „Szarkos“, be sutrumpinimo į Auszrą įbruksime. Kad tokiu rasztininkiu ir daugiau atsirastu! Labai dėkavojame už to rasztu atsiuntimą.

T. Linkiui. Jūsų siuntinį su penkeis pojėmatais, siųstą 3 d. kovo, apturėjome. Dėkui; bus sugadu.

Prof. Fortun., Maksoje. Tamstos 8 rublius, prėnumeratą už Auszrą, apturėjome. Dėkui labai szirdingai. Auszra taip taps ir toliaus prisiųsta.

Szerengai ir Bitei. Tamstu gromata su penktojo abonento antraszu ir „Prakalba į sakmes“ bei „Vaikucziams“ apturėta.

Milytėlei. Tamstos rasztą „Ząsys“ gavome; pasinaudosime.

Praniui Aszakaicziui. Tamstos rasztu „Apie bites“ pradžia atėjo. Bus Auszroje talpinamas. Tamstai ėsame dėkingi už tai, kad raszyba pagal tąją Auszros taikinama. Nereikia mums beperrasztyti. Dėkui!

Apgarsinimai.

„NIAMUNO SARGAS“,

laikrasztis, praneszās broliams Lietuvinkams žines isz Lietuvos ir isz svetur ir užtarias ju giminės ir kalbos reikalus ir dalykus, rėdomas *Jurgio Mikszo*, Ragainėje, iszeina kas nedėlę kartą, pavyzdyje „Tilžės Keleivio“, ir kasztūja ant bertainio meto 35 pf. = 18 kapeiku be nusiuntimo. Iszsiraszymus priima visos prusiszkosios pasztos, visi gromatneszei ir pati spaustuvė (J. Syberto) Ragaineje (Ragnit, Ost-Preussen.)

„Niamuno Sargo“ rėdystė.

LIETUVISZKAS AUSZROS KALENDORIUS ant 1885 m.

iszėjo ir tur savyje laksztu XXVIII ir 72. Jo įturis: Szven-
cziu, atminties ir vardu dienos pagal seną ir naują gadynę, oro
atmainos, mėnesio bertainei, žydu szventės, saulės tekėjimas ir
nusileidimas. — Czėso rokundas. — Apie užtemimus mėnesio.
— Apie meto laikus. — Vyriausios valdancziosios giminės
Auropoje. — Žemaicziu, Augsztosios ir Prusu Lietuvos met-
turgei. — *M. Sl. Paslaptinei mįslei.* — *J. Bs. Latvei, Igaui-
nei ir Lietuvei.* — *J. S. Kūksztis.* Apie Mindauga. — *P. Tru-
pinėlis.* Nusidavimai Lydos pilies. — *D-ras G. J. J. S. isz/Gr.*
Kas kaltas, giesmė. — *Eglė.* Laksztangė, giesmė. — *J. San-
kunas.* Garnys, giesmė. — *V. Vaicz.* Meilė tėvynės, giesmė. —
M. Sl. Graudus atsiminimas tėvynės, giesmė. — *M. Sl. Link-
smybė, giesmė.* — *M. Jankus.* Raudonkrutinis. — *Jonas Szliupas.*
Žvilgis į lietuviszką raszliavą. — *Norkus.* Kranklys, giesmė. —
Eglė. Onytė ir Joniukas, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Sugrįžimas
tėvo, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Skendenys, giesmė. — *Vyturys.*
Atradimas druskos Žemaicziūse. — *J. A. V. L. Szviesa, giesmė,*
— *Eglė.* Trys medžei, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Keleivei ir szu-
nys, giesmė. — *Eglė.* Dūkit' man ranką, giesmė. — *X. Musu*
rupesczei, giesmė. — *J. Szl.* Apie džiova arba džiutį. — *J. Szl.*
Kaip reikia globti žmogų nelaimėi isztikus. — *J. Bs.* Liubė-
riszka kalba. — *A. B. Jūkai.* — Apgarsinimai.

Prekia su persiuntimu per rubežių 35 kap., 50 eks. ant
sykio imant po 20 kap. — Kalendorius gaunamas „Auszros“ rė-
dystėje (*Martynas Jankus Bitėnai per Lumpėnus — Lompōne,*
Ost-Preussen).

U N I J A

lietuviszkas nedėlinis laikrasztis iszleidžiamas New-York'ije,
Amėrikoje, iszeina kas subatą ir kasztūja *ten pat* ant metu
2 dol. = 4 rublius, ant pusės metu 1,25 dol. = 2,50 rubl.,
Auropoje ant metu 3 dol. = 6,50 rubl. Gromatas priima *M. Twa-
rowski,* New-York, 25 Allen St., U. S. of America.

Kningu spaustuve ir litograpija

Otto v. Mauderodes Tilžėje

prisivelyja pagatavonei *spaudos daigtu* taip *lietuviszkoje* kaip
ir vokiszkoje kalboje geriausiame atlikime ant pigiausių prekiu.

„Auszros“ redysteje (Martynas Jankus, Bitenai per Lumpenus — Lompönen, Ostpreussen) galima pirkti szias knygas:

- 1) Auszra pernykszcziu metu, visa už 3 rubl. su nusiuntimu.
- 2) Miglovaros rasztai: Ivairios eilės. Pirmas plūksztas 32 pusi didž. pavyzdyje. 25 kap.
- 3) Drazdauskio svētiszkos ir sventos giesmės. 16 pusiu. 15 kap.
- 4) Nėrio trys pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodieciū. 43 pusės. 15 kap.
- 5) Dagilio lietuviszkas sziupinys. Eilės. 16 pusiu. 5 kap.
- 6) Kalendorius, lietuviszkas Auszros, ant 1884 m. 112 pusiu. 15 kap. (numažinta prekia).
- 7) Kalendorius, lietuviszkas Auszros, ant 1885 m. XXVIII ir 72 pusi. Prekia su nusiuntimu 35 kap., 50 eks. ant sykio imant po 20 kap.
- 8) J. I. Krasziauskio Vytoliorauda. 320 pusiu. 1 1/2 rublio.
- 9) M. Jankaus liet. sen. dainos. 36 pusės. 15 kap.
- 10) Vyturio tėvynainiu giesmė. 24 pusės. 15 kap.
- 11) Jono Basanaviciaus Oškabaliū dainos. 1884. 48 pusės. 25 kap.

Parkupcziams 50 eks. vienos knygos ant sykio imant, dū dame 33 1/3 %o rabato (leidžiame už du treczdaliu prekios). Pridūtosios prekios yra be nusiuntinimo į vietą. Pirkėjams mėilyjant, galima knygas į parubežį be prekios papildinimo nusiūsti.

Per „Auszros“ redyste dar galima gauti:
Kunigo Olechnavicziaus pasakos, pritikimai, veselės ir giesmės, 187 eks.

Jonas isz Svislocziaus, 10 eks.
Litanijos su maldomis, 4 eks.

Paslēptas ligas

gydau pagal naujausią moksliszka isztyrimą, ir pikcziausiūse atsitikimūse, pavadinimo negaiszindamas; taip pat ir piktasias silpnybes paslēptu jaunystės grėku (onanijos), gysleliu (nervu) sugaiszimo ir negalėjimo (impotencijos). Didžiausias užtylėjimas. Praszoma plataus ligos praneszimo.

D-ras Bella,
sanaris moks. draugyszcziu ir t. t.
Paris, 6, Place de la Nation, 6.

Padabotina. Nūmiruliu, mėszungiu & ant gysleliu sergantieje

randa tikrą pagalbą per mano gydymą. Atlyginimas tik po matomu pasisekimu. Gydymas su rasztu. Szimtai pasveikę.

Prop. d-ras Albert'as,
Paris, 6, Place du Trône.

Medicinal-tokajiszki.

Apsargos žymė.

Per statų susinesimą su *vynycios* uki-
ninku *Ern. Stein'u Erdő-Bényėje*, szale *Toka-
jaus* (Vengrijoje), apturėtoju 7 *vynyciu Iloszú,
Baksa, Bencsik, Diokút, Omlas, Fekete* ir *Veres*,
esu smagioje įstangoje, *kėmis-kai analysavotą,
medicinišką*

garantavojamai tikra tokajiszka vyna

už *en-gros-prekias* pirmutinėse plėczkose, su ap-
sargos ženkle uždarytose, ir *prie mažumo* per-
kant, atidūti.

Tasai tinka ne vien stiprinanczia prie-
prova *pasigaunantiems, kulikiams* ir *seniams*,
bet ir gal buti vartojamas

vynu, ryte bei po valgio geriamu.

Patikrinimas *didžiausių universiteto kė-
miku Vokietijos*, kaip ir *atliudymas magistrato
Erdő-Bényės*, gul prie pasirasziusiojo dėl patinkamos įžiuros.

Albertas Paarmann'as,

delikatesiu kupczyste,

Tilžėje, Augsztoje ul. skersai ties paszta.

Į t a l p a.

- 1) *Jūzapas Miglovara*. Buk pagirta, žemė tėvu musu, II., l. 33. —
- 2) *Petras Trupinėlis*. Piastu duktė, eilės, l. 35. —
- 3) *J. Bs. Schleicher'is* apie Lietuvius, l. 37. —
- 4) *T. Linkis*. Byrutė, eilės, l. 43. —
- 5) *Aleksandras Gužutis*. Žydai dalina kasaliską girę, l. 47. —
- 6) *Vėversys*. O tėvynė! eilės, l. 49. —
- 7) *Gintaulis*. Medega statant trobas, l. 50. —
- 8) *Vėversys*. Gentės giesmė, eilės, l. 55. —
- 9) *Peliksas Mažutis*. Dar apie Azukalnį, l. 55. —
- 10) *Isz Lietuvos*, l. 57. —
- 11) *D-ras G. J. J. S. isz Gr. Paszaukimas*, eilės, l. 67. —
- 12) *Szerenga*. Artojas ir jo sunus, eilės, l. 68. —
- 13) *Plebėjus*. Nedielia, l. 72. —
- 14) *Gromatos isz Amėrikos*, II., l. 75. —
- 15) *J. Bs. Daukanto pravardė*, l. 88. —
- 16) *Užpraszymas*, l. 91. —
- 17) *Spaudos klaudos*, l. 92. —
- 18) *Gromatu skardinė*, l. 92. —
- 19) *Apgarsinimai*, l. 93.

Už rėdystę atsako Martynas Jankus, Bitėnai per Lumpėnus.
Spaudzinta už piningus skaitytoju „Auszros“ pas
O. v. Mauderodę Tilžėje.